

REC'D MAY 22 1975

NEW YORK PUBLIC LIBRARY
DIV. 8
GRAND CENTRAL STA. BOX 2231
NEW YORK 17, N.Y.

VIENYBĖ

The Oldest Lithuanian Newspaper in the World

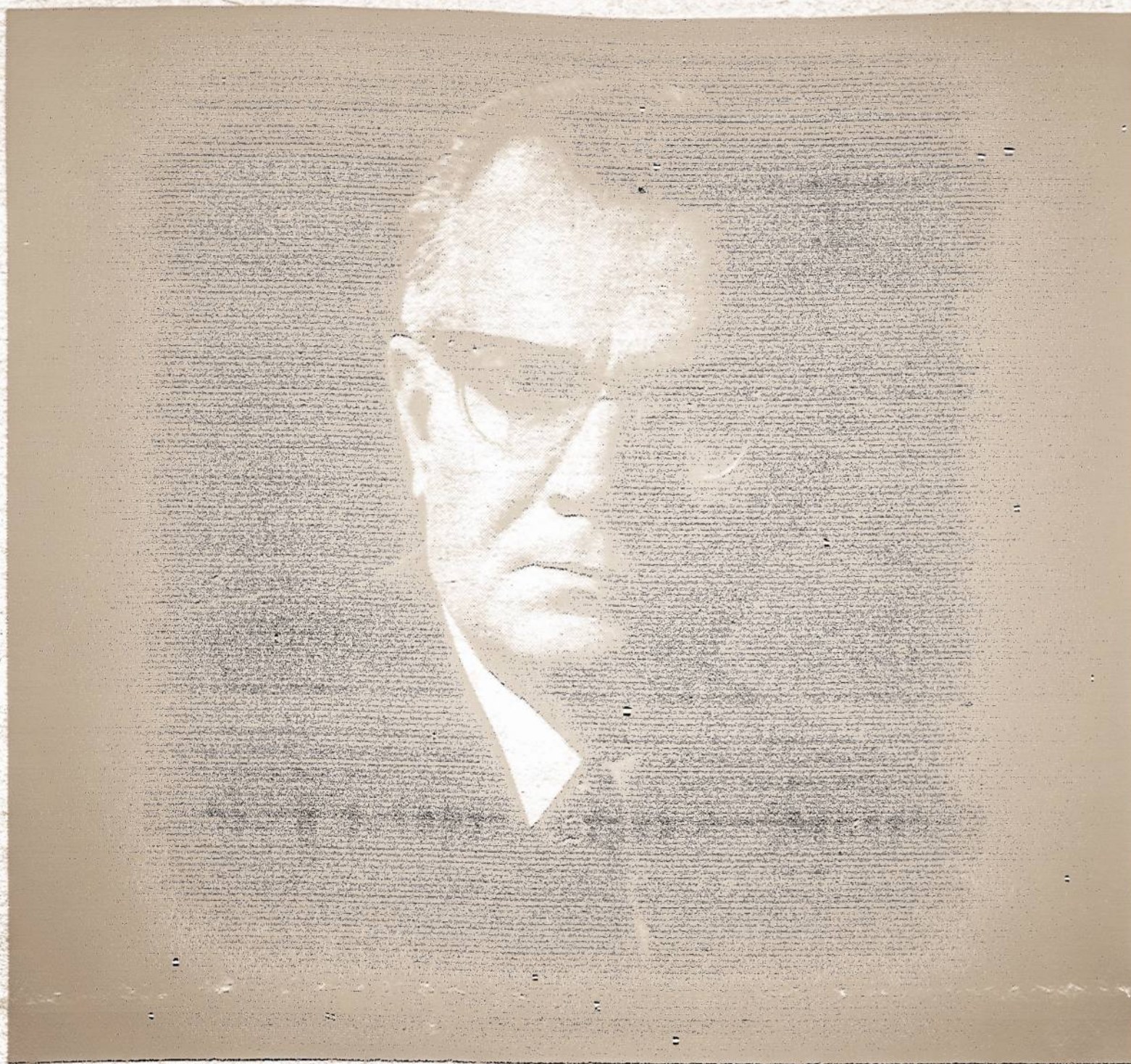
89 M. 7 N.

192 Highland Boulevard
Brooklyn, N. Y. 11207

1975 M. BALANDŽIO [APRIL] 18 D.

Telephone:
APplegate 7-7257

30 CENTŲ

Leonardas Šimutis [1892-1975]

Mirė Leonardas Šimutis

Iš Chicagos pasiekė žinia, kad balandžio 17 d. mirė Leonardas Šimutis, vienas žymiausių Amerikos lietuvių visuomenės veikėjų, 83 metų amžiaus.

Simučio pavardė Amerikos lietuviams daugiausia buvo žinoma iš jo veiklos Amerikos Lietuvių Taryboje. Kai 1940 m. Tarybų Sąjunga prisijungė Lietuvai, Amerikos lietuvių sukūrė bendrą už Lietuvos laisvę kovoti organizaciją - Amerikos Lietuvių Tarybą, kurios pirmininku Šimutis išbuvo nuo jos įkūrimo 1940 m. iki 1955 m. Jis vadovavo ALTo delegacijoms pas JAV prezidentus 1940, 1946, 1948, 1952 ir 1962 metais.

Amerikos lietuviams Šimutis yra žinomas ir kaip ugingas kalbėtojas ir veiklus publicistas. Jis kalbėdavo ir rašydavo pačiais aktualiaisiais lietuvių reikalais, ar tai jie būdavo politiniai, visuomeniniai, ar kultūriniai. Jis savo gabia plunksna talkino krikščionių demokratų spaudai, kurios svarbiausio atstovo - katalikų dienraščio Draugo redaktoriaus ir vyriausiojo redaktoriaus pareigose jis išbuvo apie 16 metų.

Šimutis yra rašęs ir kitiems laikraščiams. Savą žurnalistinę karjerą Šimutis yra pradėjęs 1911 m. Lietu-

voje ėjusioje Vienybėje, dar būdamas gimnazistu Maskvoje. Jau 1913 m. atvykęs į Ameriką, 1914 m. Chicagoje redagavo Kataliką, 1915 m. organizavo Vyties leidimą, buvo jos administratorium, 1918-26 metais redagavo Lietuvių R. Katalikų Susivienijimo organą Garsą. Lietuvoje yra buvęs katalikų dienraščio Ryto redaktorium 1926-27 metais. Jau išėjęs į pensiją iš Draugo redaktoriaus pareigų, jis rašymo nepaliko - prieš porą metų išėjo iš spaudos išsami jo knyga apie Amerikos Lietuvių Tarybą, kurios vadovybėje jis išbuvo visą ketvirtį šimtmečio.

Šimutis ilgiausiai yra gyvenęs Chicagoje. Trumpai jis buvo New Yorke, dar trumpiau Lietuvoje, į kurią grįžo 1926 m., ten buvo išrinktas į III seimą krikščionių demokratų sąrašą, bet 1927 m. tu pareigų atsisakė ir sugrįžo į Ameriką, į kurią buvo prieš 14 metų iš Lietuvos atvykęs.

Chicagoje Šimutis dirbo daug įvairiose katalikų organizacijose, Vyčiuose, Liet. R. K. Federacijoje, buvo išrinktas jos generaliniu sekretorium, vėliau pirmininku. Jis darbavosi ir Amerikos lietuvių tautos taryboje, buvo Tautos fondo

VEIKSNIŲ KONFERENCIJA

Balandžio 12-13 dienomis Chicagoje buvo susirinkusi pagrindinių Lietuvai laisvinti darbo institucijų ir organizacijų atstovų konferencija. Jos tikslas - aptarti susidariusią padėtį, sutarti ypatinguosius uždavinius, priemones ir būdus tiems uždaviniams vykdyti per ateinančius kelis mėnesius.

Konferencija tarėsi, nes šiuo metu yra grėsminga pasaulinė padėtis Lietuvos valstybingumui ir lietuvių tautai.

Kaip praneša tos Konferencijos sutarimų komisija, kurioje buvo Jurgis Valaitis, Juozas Skorubskas ir Donatas Satas, VLIKas ir Lietuvių Bendruomenė buvo nuomonės, kad informacijos ir ryšių reikalui steigtiną laikiną informacijos koordinacijos centrą, kuriame būtų atstovaujamos 5-kios pagrindinės laisvinimo darbui organizacijos. ALTo nuomone, tokia koordinacija vykdytina tik per VLIKą, kuriam pažadamas pilnas bendradarbiavimas.

VLIKas ir Lietuvių Bendruomenė reiškė nuomonę, kad jungtinio ypatingojo fondo mintis, kaip VLIKo buvo paskelbta anksčiau, - buvusi tikslinga. ALTo siūlymu, su Euro-

sekretorius ir vėjus vedėjas; dalyvavo Liet. R. K. Susivienijime, buvo jo pirmininku. Dalyvavo BALFo organizavime, buvo jo direktorium.

Salia žurnalistikos, Šimutis yra sukūręs ir eilėraščių, novelių, parašęs scenos vaidelių, kuriuos pats režisavo, įtraukdamas jaunimą į lietuvišką veiklą.

Už nuopelnus Lietuvai Šimutis 1937 m. buvo apdovanotas Gedimino ordinu, o Pijaus XII - Pro Ecclesia et Pontifice.

Šimutis buvo gimęs 1892 m. lapkričio 6 d. Serikų kaime, Šilalės vals., Tauragės aps. Mokslus ėjo Kaune, Maskvoje baigė gimnaziją, Amerikoje teisę, anglų k., literatūrą ir žurnalistiką studijavo De Paul ir Lojolos universitetuose Chicagoje ir sociologiją - Fordhamo universitete New Yorke.

Simučio žmona Angelė (Evaldaitė), pianistė, visuomenės veikėja, kartu su juo dirbo įvairiose lietuviškose organizacijose. Jų sūnus Leonardas Juozapas yra žinomas kompozitorius, muzikos pedagogas.

pos Saugumo ir Bendradarbiavimo konferencija ir šia ypatinga padėtim aplamai susijusiems uždaviniams finansuoti Tautos Fondas tęsia "ypatingojo fondo" sutelkimo veiklą; ALTa tai veiklai teikia paramą.

ELTA paskleidė lietuvių spaudai ir VLIKo vicepirmininko visuomeniniams reikalams Jurgio Valaičio paruoštą Konferencijos aprašymą, kuriame smulkiai atpasakojama konferencijos eiga. Konferencija vyko Bismark viešbutyje. Jos uždaviniai bei tikslai buvo išryškinti VLIKo atstovo konferencijos koordinacinėje komisijoje, sudarytoje iš VLIKo, ALTo ir Bendruomenės atstovų. Ji iš anksto susitarė dėl siūlomos darbotvarkės ir tvarkė kitus techniškus reikalus.

VLIKo sukviesta, nepaprastoji konferencija su visais konferencijos dalyviais buvo iš anksto susitarus. Joje dalyvavo: iš Diplomatines Tarybos dr. Stasys Bačkis, Lietuvos Pasiuntinybės Washingtono patarėjas, ir Generalinė konsulė Juzė Daužvardienė; VLIKą atstovavo pirmininkas dr. Kęstutis Valiūnas, vicepirmininkai Jurgis Valaitis ir Aleksandras Vakselis; PLB - Jonas Kavaliūnas, Donatas Satas ir Algis Zaparackas; ALTą - pirmininkas dr. Kazys Bobelis, Teodoras Blinstrubas ir Juozas Skorubskas; JAV LB - Algis Gečys, Aušra Zerr ir A. Kuprys; Kanados LB - Jonas Simanavičius; LLK - pirmininkas Vytautas Vaitiekūnas.

Konferencijai vadovavo trijų organizacijų pirmininkai iš eilės. Įvadinėse pastabose dr. Bačkis, sveikindamas konferenciją, ypatingai pabrėžė genocido grėžimą, jei Lietuvos inkorporacijos tarptautinio nepripažinimo padėtis esmingai pasikeistų neigiama prasme.

Pagrindinį VLIKo pranešimą padarė pirmininkas dr. K. Valiūnas. J. Kavaliūnas, PLB valdybos vardu perdavė konferencijai centro valdybos susirūpinimą suderinti skelbiamo ypatingojo fondo laisvinimo reikalams klausimą su Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongreso finansiniais poreikiais. Konferencijos buvo sutarta tai priimti dėmesin, nepamirštant mūsų jaunimo svarbių einamųjų reikalų.

JAV LB delegacijos pirmininkas A. Gečys padarė pranešimą, liečiantį lietuvių ryšių ir žinių centrą.

Tęsiama 3 psl.

was established in 1886 by Juozas J. Paukstys in Plymouth, Pa. Entered as Second Class Matter October 23, 1907, at the Post Office in Brooklyn, N. Y. VieŅybė is published bi-weekly by Valerie Tyšliava and Joseph N. Tyšliava. Editor: Jonas Valaitis; Managing Editor Valerie Tyšliava; Assistant Ann Waidava; Business Manager and Photo Editor Joseph N. Tyšliava; Senior Editor Vytautas Sirvydas. Contributing Editors: Demie Jonaitis, Juozas Kreivenas, Edvardas Sulaitis, Vytautas Zalatorius.

Subscription rates: \$7.00 for one year. Advertising rates on application. All rights reserved. Editorial and Administrative Offices at 192 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y. 11207. Telephone: APplegate 7-7257.

JAUNIMAS IR LIETUVIŠKA SPAUDA

Šią temą Daina Kerbelytė. Montreal, Que., Kanados lietuvaitė Nepriklausomaj Lietuvoj rašo:

Kiekvieną savaitę Kanadoje išei-
na du lietuviški laikraščiai - daugelio žmonių darbo ir pastangų vaisius. Jų skaitytojų galėtų būti ir daugiau, jeigu jaunimas kreiptų bent truputį dėmesio. Bet daugumas jaunimo neskaito lietuviškų laikraščių. Ir net nesidomi jais. Kodėl?

Pirmiausia ir svarbiausia, yra kalbos klausimas. Visi praleidome bent dešimtį metų šeštadieninėj mokykloj, tačiau diktantai ir daiktavardžių linksniavimai yra praeities dalykai, ir visos gramatikos taisyklės senai pamirštos. Nebereikia per savaitę perskaityti novelę. Nebereikia sukli galvos: kas tas vardininkas, o kaip kilmininkus - ar "ko", ar "kuo"? Be praktikos, pamirštame. Senai neskaičius, neraišius lietuviškai, net trumpiausio straipsnio skaitymas pasidaro jėgų įtempimas.

Į šią problemą įeina ir laiko, ir noro klausimas. Lietuviškai skaityti mums nėra malonumas - yra sunkus darbas, kuris reikalauja didelių pastangų. Jeigu norim skaityti, reikia ramiai atsėsti su visokiais žodynais arba pasitikrinti ar tėvai namuose, kad kas nors galėtų padėti paaiškinti. Žinant iš anksto, kad šis užsiėmimas bus sunkus, mums trūksta entuziazmo ir noro. Negalint tik sėst ir laisvai skaityti, tas skaitymas pasidaro nemalonus, ir dauguma iš mūsų numetam laikraštį, galvodami vėliau pasiimti - bet, žinoma, antrą kartą retai kas paima.

Lietuviškos spaudos turinys nėra mums patrauklus: pasaulio žinios, suvažiavimų pranešimai, "Kaip buvo Lietuvoj", naujų knygų recenzijos, Simas Kudirka, maistas ir lietuvių kolonijų naujienos.

Pasaulio žinias mes kiekvieną dieną galime skaityti anglų laikraščiuose - plačiau ir aiškiau aprašytos. Man asmeniškai neįdomu VLIKO dabartinė strategija Lietuvos išlaisvinimui, ar kad Šv. Barboros organizacija paruošė grybų vakarienę. "Kaip buvo Lietuvoj" ypač tema, kuri pernaudota.

Jeigu jaunimas nemoka ir tingi lietuviškus laikraščius skaityti, tai jiems ir knygos nesvarbu. Kartais pagalvoju: Ačiū Dievui, kad Simas Kudirka laisvas - dabar nors mūsų

laikraščiai turi naują temą puslapiams užimti.

Naujienos praeina geriau - visiems įdomu sužinoti kas gimė, kas mirė ar pan.

Bendrai imant, šitoks mūsų laikraščių turinys praeina geriau mūsų tėvams, bet mums - jis nesvarbus.

Jaunimas, tačiau, nėra griežtai nusistatęs prieš lietuvišką spaudą. Karts nuo karto pasijuokiam iš laikraščių turinių, bet mes niekad neprotestuojam, kad mūsų tėvai juos skaito. Mes nesam "nutautėję" - mes jaučiame savo trūkumus, savo nesugebėjimus lietuvių kalbos vartojime. O ką mes galime padaryti, jeigu straipsniai mums neįdomūs? (Neskaitom ir angliškai, jei straipsniai neįdomūs).

Šios problemos, negaliu išspręsti. Nežinau, ką kaltinti: Tėvus, kad atpratino nuo lietuviškos? Mokytojus, kad neišmokino mūsų daugiau? Spaudą, kad neįdomi? Ar pačius save, kad nustojom lietuviškai skaityti, pabaigę šeštadieninę mokyklą?

Daina Kerbelytė.

VieŅybės redakcija Dainai Kerbelytei ir visiems jaunuoliams pataria aplankyti Lietuvą, dar geriau atostogų metu pastudijuoti lituanistikos Vilniaus Universitete. Pernai studijavęs JAV, Kanados ir kitų kraštų jaunimas turėjo progos pasitobulinti lietuvių kalbą, giliau pažinti Lietuvos istoriją, plačiai po Lietuvą pavažinėti ir tėvėlių gimtine susižavėti. Kad nors vienas iš 20-ies būtų "sukomunistėjęs", neteko girdėti, bet kad visi stipriau sulietuvėjo - tai faktas.

AMERIKOS LENKŲ KONGRESAS GINA PABALTŲJŲ TAUTAS

Pasklidus spaudoje gandams, kad U. S. Valstybės departamentas rengiasi pripažinti Baltijos kraštus Sovietams, Amerikos Lenkų Kongresas, kurio buveinė yra Chicagoje pasiuntė prez. Fordui ir Valstybės sekretoriui Kissingeriui telegramas, nedaryti tokių žygių, kurie būtų skaudus smūgis visoms laisvoms tautoms.

Panašūs išpėjimai buvo pasiūsti visiems senatoriams ir kongresmanams.

Lenkai nujaučia, jog pripažinus Baltijos kraštų užgrobinimą, tas pats likimas gali ištikti ir pačią Lenkiją bei rytinę Vokietiją.

Tęsinys iš 1 pusl.

Pirmiausia, buvo pastebėtas tokio centro reikalingumas, o iš kitos pusės aplinkybė, kad jis planuojamas ribotam kelių mėnesių laikotarpiui. Informacijos darbas, nukreiptas į lietuvius ir svetimtaučius bei įvairias įstaigas, būtų vykdomas atskirose vietose. Į šį darbą tektų įtraukti specialistai-žurnalistai ir kiti. Jie savo tarpe palaikytų ryšį telefonu ir periodiniais pasimatymais, pasikeistų mintimis ir informacine medžiaga. Šį darbą organizuotų ir - svarbiausia - derintų komisija, į kurią pagrindinės laisvinimo organizacijos numato po vieną atstovą.

Apie darbų finansavimą kalbėjo VLIKO vicepirmininkas A. Vakselis, pateikdamas svarstymui ypatingo jungtinio fondo projektą. Buvo siūloma fondo pagrindą sudaryti pagrindinių organizacijų finansiniais įnašais, o jo didžiąją dalį surinkti iš visuomenės bendromis šių organizacijų ir jų padalinių pastangomis.

Diskusijose dėl pranešimo buvo atsakyta pirmosios fondo sudarymo dalies. Kalbėta apie konkrečius uždavinius, sąmatos sudarymą ir finansinės veiklos vykdymą. Siūlyta, kad finansų paskirstymą tvarkytų jungtinė organizacijų komisija, o kad techniškas fondo administravimas būtų vykdomas Tautos Fondo įstaigos. Lietuvių Bendruomenės atstovai fondo reikalui ir kitiems su tuo susijusiems pasiūlymams pritarė. ALTA nematė reikalo steigti jungtinio fondo.

Konferencijos dalyviai sutarė, kad iki šiol atskirose vietovėse vykdyta ir vykdoma veikla yra gera, davusi konkrečių ir teigiamų rezultatų.

Si nepaprastoji konferencija buvo laikyta uždara. Jai pasibaigus, buvo sukviesti spaudos atstovai, ir jie apie konferenciją buvo išsamiai painformuoti.

Negalima, deja, nepaminti ir kai kurių faktų bei įvykių, kurie lemtingai palietė rūpestingai paruoštą konferencijos darbą.

Pasiskelbusios reorganizacinės Lietuvių Bendruomenės vadovaujantys asmenys pasiūvė tą nepaprastą Lietuvos laisvinimo darbo konferenciją panaudoti savo organizaciniam tikslams propaguoti. Atvykę be konferencijos rengėjų žinios, remiami ALTos pirmininko ir kelių kitų jos valdybos narių, jie nelaukta sudarė padėtį, kuri grėse konferencijos pairimu. Kol padėtis buvo išlyginta, sugaišta daug brangaus laiko ir konferencijos išvados dėl to labai nukentėjo.

JAV Lietuvių Bendruomenėje įvykusio skilimo problemos toks jų žygis neišsprendė. Priešingai - ši sprendimą žymiai apsunkino.

Tai tokia oficiali VLIKO informacija. Neteko matyti ALTos nuomonės. Bet jei būtų galima spręsti iš Chicagos Naujienų aprašymų ir ve-

damųjų tonų, dėl nevisiško konferencijos pasisekimo daug kaltės verčiama VLIKui.

Pirmiausia - kaltinama, kad į konferenciją nepakviesta "naujoji" "reorganizacinė" Liet. Bendruomenė, kuri, kai kurių teigimu, dabar atstovaujanti didesnę JAV lietuvių skaičių, negu "senoji" LB.

Kiti sako, kad VLIKO Vadovybė turėjusi su LB atstovais jų tarpusavio ginčus išlyginti ir į konferenciją atsivežti jau iš anksto sutarta sprendimą. Dar kiti priekaištaujama, kad Konferencijos rengėjai per mažai dėmesio skyrė spaudai: spaudos informavimas prasidėjęs pusantros valandos vėliau, nei buvę pranešta; jos atstovai negavę jokios informacijos raštu, pagaliau jie neturėję net progos nei klausimų klausit. Jie turėję tik klausytis oficialių pranešimų...

Didžiausias priekaištas - tai, kad spaudos atstovai net negavo pakvietimo toje spaudos konferencijoje dalyvauti. Esą, buvę VLIKO pirmininko taip sau privačiai kur tai pranešta, kad toks dalykas (spaudos konferencija) įvyksias.

Pagaliau nemažai kliūva ir "senosios" Lietuvių Bendruomenės atstovams, ypač A. Gečiui, kuris, sakoma, nekultūringai užsipuošęs ALTos pirm. dr. K. Bobelį, ir ko gero - būtų įvykusios net muštynės, jei dr. Bobelis būtų parodęs tiek pat energijos, kiek jos rodo A. Gečys. Nuotaikos buvo dar blogos, kad prieš konferenciją LB pirm. inž. Nainys susirgo širdies priepuoliu...

Todėl šių nuotaikų akivaizdoje dar būtų per anksti tą veiksmų konferenciją pilnai vertinti. Išaiškėjo, tačiau, kad savo nesusipratimus, kaip galima greičiau abi Bendruomenės išlygintų.

TURISTAI LIETUVOJE

Lietuvos spauda tarpino A. Dėgučio pasikalbėjimą su užsienio turizmo valdybos viršininku A. Petraičiu. Jis pareiškė, kad svečiai iš užsienio rūpinasi 1960 m. įsteigtas Inturisto vilniškis skyrius. Pernai buvo susilaukta turistų iš 28 užsienio kraštų, o šiemet tikimasi susilaukti iš 40.

A. Petraitis pasakoja: "Stengiamės, kad atvykę turistai galėtų kuo plačiau susipažinti su mūsų Lietuvos ekonomikos ir kultūros laimėjimais, istoriniais bei architektūriniais paminklais. Tuo tikslu papildomi seni ir nustatomi nauji turistiniai maršrutai. Pavyzdžiui, šią vasarą svečiai, pabuvoję Vilniuje ir Kaune, galės taip pat apsilankyti Liaudies buities muziejuje Rumšiškėse.

Turistams bus išleista papildyta brošiūra "Tarybinis Pabaltijis", Vilniaus miesto planas penkiom kalbom, brošiūra Vilnius 17 kalbų, reklaminės knygtės Kaunas, Trakai, Druskininkai, spalvotas fotoalbumas Tarybų Lietuva.

STEBĖTOJO PASTABOS

Anglų dienraštis *Manchester Evening News* 4-iose laidose išspausdino neseniai po Baltijos kraštus važinęsio olando reporterio Henk de Mari išpūdžius. Kalbėjosi Taline, Rygoje ir Vilniuje su žmonėmis, kurie yra perdėm nusivylę ir nuleidę rankas, o taip pat ir su tokiais kurie pasiryžę kovoti. Reporteris buvęs rusų suimtas ir tardomas, ir apie tai smulkiau rašo.

United Press International žinių agentūra, pranešė apie didelę geležinkelio nelaimę Lietuvoje. Pilnas keleivinis traukinys taip Kauno į Vilniaus Žaslių stoty susidūrė su kariniu transportiniu traukiniu, vežančiu gazoliną. Susidūrimo traukiniai užsiedė. Daug užmuštų.

Amerikos Lietuvių Taryba atspausdino 57,000 pavyzdžių telegramams ir laiškam Amerikos Prezidentui, senatoriams, kongresmanams, valstybės departamentui. Pavyzdžiai siuntinėjami po visą Ameriką. Jau apie 20,000 telegramų ir laiškų išsiusta į Washingtoną. Į šį darbą isijungė ir latviai su estais.

Didžiosios Britanijos Baltų Taryba įteikė Anglijos užsienių reikalų ministrui James Callaghan memorandumą. Reikalaujama, kad Europos Saugumo ir Bendradarbiavimo Konferencijoj nebūtų pripažinta Baltijos Valstybių prijungimas prie Tarybų Sąjungos. Kovo 19 d. Baltų Taryba gavo atsakymą, kuriame tarp kitko taip sakoma: "Mūsų intencija nėra tai, kad galutinės konferencijos išvados turėtų teisinės reikšmės, nei kad Principų Deklaracija būtų daugiau negu pa-

reiškimas, jog sienos (tai yra de facto sienos) neturi būti pažeistos jėga. Galutinis dokumentas nebus esamųjų sienų teisinis pripažinimas. Mūsų vyriausybės laikysena Baltijos valstybių atžvilgiu palieka nepasikeitusi! Jos Didenybės vyriausybė nepripažįsta de jure (tai yra teisine) Baltijos Valstybių inkorporacijos į Tarybų Sąjungą".

Vatikano muziejus įsigijo du dail. Adomo Galdiko didelius darbus - aliejaus technika sukurtą lietuvišką koplytėlę kapinaitėse ir vieną temperos abstraktą. Kūriniai įsigyti Putnam, Conn., ir į Romą pasiųsti iš Bostono aerodromo. Jie yra pirmieji lietuvių dailininko paveiksai Vatikano muziejuje.

Oskaro Milašiaus vardu birželio 1 d. Fontainebleau mieste, Prancūzijoje, bus pavadinta viena aikštė. Iškilimėje dalyvaus Milašiaus Bičiulių Draugija, kurios dėka buvo gautas miesto vadovybės sutikimas poeto atminimui įamžinti.

V. Milašius yra palaidotas netoli tos aikštės esančiose kapinėse.

Gražiausiai išleistų knygų, atvirukų ir plakatų septintasis Pabaltijo ir Gudijos konkursas įvyko Minske. Jame I laipsnio diplomą laimėjo "Minties" išleista J. Paulėko knyga Sodų apsauga, apipavidalinta dail. P. Sarkūno.

Vertintojų komisija II laipsnio diplomus paskyrė Vagos leidiniams: A. Jonyno poezijos rinkiniui Žmogaus širdis, kareivio širdis ir K. Kubilinsko pasakų rinkiniui Stovi pasakų namelis. Pirmąjį apipavidalino dail. S. Krasauskas, antrąjį iliustravo dail. B. Žilytė.

Prisimenant Praną Lapienę, kurios trejų metų mirties sukaktis sukanka balandžio 22 d. Ją matome jos tautiškame židinyje, tarp lietuviškų lėlių, audinių, juostų, medžio dirbinių ir gintaro. Ši Pranos palikimą dabar globoja jos vyras Andrius Lapė ir dukra Nelė. Salomėjos Narkėliūnaitės nuotrauka

Poezijos žurnalas *Rapport* spausdina jaunųjų autorių eilėraščius. Jie nerašo poezijos tradicine prasme, bet ieško antitezės ir ją randa "pergyvenime", "patirtyje". Poezija tampa jautrumo pratybomis sensitivity training, vedančiomis į "tiesą".

1974 m. 5-6 ir 7, numeriuose šalia kitų autorių, net šešių lietuvių poetų kūrybos. Daugiausia ji yra atstovaujama Henriko Radausko (8 eilėraščiai); kiti yra Lietuvos poetai: Vytautas Bložė, Sigitas Geda, Marcelijus Martinaitis ir Albinas Žukauskas.

Juos į anglų k. išvertė Jonas Zdanys, kuris yra Buffalo universiteto dėstytojas, šį pavasarį baigias doktorato studijas. Šio žurnalo nuolatiniiais redaktorais pasirašo

Tony Petrosky ir Patricia Petrosky. Pirmasis yra lietuvių kilmės (tėvas anksčiau vadinosi Petrausku) ir taip pat spausdina savo kūrybą.

Redakcija gražiai pristato visus autorius, o lietuviai yra specialiai įvedami su ilgesne Jono Zdanio įžanga apie pokarinę lietuvių literatūrą.

Per metus Žurnalas išeina du kartus; metinė prenumerata - \$3.50. Jo adresas: Rapport, The Slow Loris Press, 95 Rand Ave., Buffalo, N. Y.: 14216.

Klaipėdos senamiestiiui atnaujinti projektą vykdomojo komiteto posėdyje svarstė Lietuvos Architektų Sąjungos ir kultūros ministerijos mokslinės-metodinės tarybos atstovai. Diskusijose dalyvavę architektai K. Sešgelis, V. Šeštokas, A. Nasvytis, V. Čekanauskas, A. Rassteika, A. Cibas, V. Balčiūnas, J. Glemža, J. Vaškevičius, J. Baltrėnas, P. Lapė ir S. Prikockis aptarė jau vykdomus bei numatomus pradėti atnaujinimo darbus.

Varpininkų leidinių fondas šiemet planuoja išleisti dr. Jurgio Krikščiūno monografiją, kurią jau prieš keletą metų suredagavo Juozas Audėnas.

Žymaus agronomo, kooperatininko, Dotnuvos Žemės ūkio Akademijos lektoriaus, Žemės ūkio Rūmų tyrimo įstaigos valdytojo ir buvusio žemės ūkio ministerio gyvenimą bei veiklą atskleidžia keli autoriai, jų tarpe agr. dr. V. Manelis, agr. A. Indreika. Red. J. Audėnas veikalą papildė ir pertvarkė, o Lietuvių Valstiečių Liaudininkų Sąjungos centro komitetas techninį paruošimą spausdinimui pavedė atlikti G. J. Lazauskui.

Velionis dr. J. Krikščiūnas, gimęs 1894 m. Lietuvoje, mirė 1947 m. Hamburge, V. Vokietijoje.

Kultūros židinyje balandžio 18 d. buvo surengtas neseniai mirusio žurnalisto, literatūros profesoriaus ir politikio Juozo Brazačio pagerbimas. Šioje nuotraukoje matomi pamėnėjimą rengusių organizacijų darbuotojai ir programos dalyviai priešakyje su Lietuvos gen. konsulu New Yorke A. Simučiu ir plk. K. Skirpa.

Salomėjos Narkėliūnaitės nuotrauka

Vienybė, 1975 m. balandžio 18 d.

LIETUVIŠKOJE CHICAGOJE

Faustas Strolia, kuris yra vienas iš didžiausių lietuvių muzikos entuziastų Chicagoje. Jis dabar vadovauja Chicagos jaunimo chorui, su kuriuo neseniai buvo nuvykęs ir į New Yorką. Nuotraukoje jis matomas pasirodymo metu Cicerose.

E. Šulaičio nuotrauka

Dail. V. Petravičiaus kūryba aptarta Jaunimo Centro kavinėje balandžio 4 d. įvykusioje vakaronėje. Dailininko kūrybą apibūdino B. Chomskis. Jo paskaita buvo persunkta humoru, vaizdi. Po paskaitos kun. A. Kezys parodė dail. V. Petravičiaus kūrinius skaidrėse. Vakaronėje dalyvavo ir pats dailininkas, kuris pabaigoje padėjo paskaitininkui ir dalyviams.

Plk. Antanas Rėklaitis, Lietuvių Fondo valdybos reikalų ir vaju vedėjas, Chicagoje kalbėdamas apie Lietuvių Fondo veiklą, pareiškė, kad dar šiemet bus išleistas Vytauto Didžiojo medalis. Šio medalio projektą yra parengęs newyorkietis dail. Vytautas Kašuba. To paties dailininko buvo paruoštas ir Mindaugo medalio projektas. Šis medalis nukaldintas prieš trejetą metų. Kaip žinia, Lietuvių Fondas yra išleidęs ir trijų Lietuvos prezidentų medalius 1968 m.

Dvidešimt ketvirtą kartą iš eilės, balandžio 6 d. įvyko tradicinis dienašio Draugo literatūros vakaras, kuriame buvo įteikta premija už lietuvišką romaną. Jaunimo Centro salėje buvo susirinkę daug literatūros mylėtojų, kuriems redaktorius Bronius Kviklys peržvelgė Draugo romano konkursų istoriją, iškeldamas, kad per tą laiką buvo paskleista apie 120,000 gerų knygų. Premiją laimėjęs Jurgis Gliuda už romaną "Pagairė" nebuvo atvykęs iš Los Angeles, taip pat dėl sniego pūgos negalėjo atvykti ir romano mėcenato a. a. inž. F. Giedrio šeimos atstovė Rita Minkūnienė. Draugo administratorius kun. P. Činikas premiją įteikė rašytojo Gliudos kolegai LB Kultūros tarybos pirmi-

ninkui Anatolijui Kairiui. Meninę programą atliko newyorkietė pianistė Aldona Kepalaitė. Laureato Gliudos kalbą ir ištrauką iš romano perskaitė aktorė Z. Kevalaitytė. Ateinančiais metais šiai lietuviškų romanų premijų tradicijai sukanka 25-eri metai. Tų metų romano mėcenatas yra žurnalistas Zigmas Umbražūnas.

Lietuviai studentai Chicagoje apie dešimt dienų išsijuosę dirbo, padėdami suredaguoti ir perrašyti telegramas, kurias chicagiečiai siuntė JAV Kongreso nariams ryšium su akcija prieš Baltijos kraštų pripažinimą Tarybų Sąjungai. Iš viso buvo išsiusta 2,742 telegramos ir daug laiškų su informacija. Jaunimui padėjo Liet. Bendruomenė ir Margučio radijas.

Filmą apie Magdalena Galdikienę susuko kun. A. Kezys, S. J., ir ją parodys Jaunimo Centre gegužės 3 d. Ateitininkų korporacijos Giedros rengiamoje akademijoje. Šis filmas įkalbėtas muzikės ir pedagogės Izabelės Motekaitienės. Filme apžvelgiama Galdikienės visuomeninė veikla Lietuvoje ir emigracijoje. Ji yra dail. Galdiko našlė, su dailininku ilgai gyvenusi Brooklyne, kurį ji paliko, dailininkui mirus. Galdikienė šiuo metu gyvena Putnam, Conn.

Jaunimo Centro choras "Audra" ir tautinių šokių ansamblis "Žilvitis" dalyvavo Pabaltijo valstybių vakare Oak Park, Ill.

Programos pradžioje kalbėjo lietuvių, latvių ir estų atstovai, o meninėje dalyje lietuvius atstovavo šie du ansambliai. Chorui dirigavo Emilija Pakštaitė, tautiniams šokiams vadovavo Vanda Stankienė ir A. Mžeikienė. Su choru programoje dalyvavo Balys Pakštas ir Vincas Vaitkevičius (rageliai), Rūta Pakštaitė (kanklės) ir Vanda Stankienė (solo). Visai išvykai vadovavo V. Stankienė.

Chicagos Lietuvių operos pirm. Vytautas Radzius, kuris neseniai buvo sužeistas eismo nelaimėje. Šio kolektyvo naujos operos - Meilės elektryro premjera įvyko balandžio 19 d. Chicagoje. E. Šulaičio nuotr.

Lietuvių Operos meno vadovai, solistai, valdybos nariai su spaudos ir radijo atstovais Jaunimo centro kavinėje. Sėdi iš kairės: muz. A. Stephens, sol. S. Wicik, sol. M. Momkienė, Vyt. Marijošius, muzikos veteranas prof. J. Žilevičius, sol. G. Čapkauskienė ir sol. A. Voketaitis. Stovi: Vyt. Radzius, Vl. Būtenas, J. Mockaitis, V. Momkus, R. Grauzinienė, A. Pužauskas, muz. Alv. Vasaitis, Vyt. Kasniūnas, J. Janušaitis, J. Vidžiūnas.

Nauji Jaunimo Centro meno kursai prasidės šia tvarka: Meno pamokos vaikams - balandžio 8 d., antradienį, 7:30 iki 9:30 val. vak.; dėsto Danguolė Stončiūtė. Tapybos kursai - balandžio 14, pirmadienį, 6:30 iki 9:30 val. vak.; dėsto dail. Mercedes. Keramikos kursai - balandžio 21 d., pirmadienį, 6:30 iki 9:30 val. vak.; dėsto dr. Marija Holeček. Kursai tęsis šešias savaites, kaina \$30.00, vaikams \$20.00. Gegužės 9 iki 11 d. vyks kursantų ir kitų meno mėgėjų paroda Jaunimo Centro mažojoje salėje. Visais kursų ir parodos reikalais galima kreiptis pas kun. Algimantą Kežį, S. J., tel. 778-7500.

Svietimas lietuvių lituanistinėse mokyklose buvo diskutuojamas simpoziume Jaunimo Centro vakaronėje kovo 21 d. Simpoziume dalyvavo: Liuda Germanienė, Lemonto lituanistinės mokyklos mokytoja, Lemonto mokyklos direktorius Vytautas Kamantas, p. Valiulienė ir Nijolė Užubalienė. Jos ilgus metus mokytojavo įvairiose lituanistinėse mokyklose. Simpoziumą moderavo dr. Tomas Remeikis.

K. Donelaičio lit. mokyklos 15 m. sukakties minėjimas buvo surengtas kovo 8 d. Jaunimo Centro didžiojoje salėje. Minėjime šalia oficialiosios dalies buvo atliktas scenos montažas "Rugiapiūtės pabaigtuvės", kuriame dalyvavo net 100 veikėjų. Montażą paruošė Irena Šerelienė.

Meno mėgėjų parodą ruošia Jaunimo Centras gegužės 9-11 d. Jaunimo Centro mažojoje salėje. Parodoje dalyvaus Jaunimo Centro meno kursantai, lanke šiais metais meno pamokas, bet kviečiami dalyvauti ir kiti meno mėgėjai su savo darbais. Parodai darbus atrinks juri komisija. Kreiptis į kun. Algimantą Kežį, S. J. - 778-7500.

JAV LB Garbės Teismas paskelbė savo sprendimą, kuriame baigiamas ginčas tarp LB Cicero apylinkės valdybos ir Andriaus Juškevičiaus,

Jono Svedo, Antano Tauginio, Antano Zumaro ir Aldonos Brusokienės. Pastarieji 1973 m. buvę išrinkti valdybos nariais. Bet vėliau ta valdyba, prašant 40-čiai Cicero apylinkės narių, nesušaukė visuotinio susirinkimo ir buvo pakeista kita, išrinkta 1974 m. balandžio 7 d. teisėtai įvykusiame visuotiniame susirinkime. Tačiau pirmoji valdyba atsisakė naujai išrinktajai valdybai perduoti LB apylinkės turta ir knygas.

Reikalui atsidūrus Garbės Teisme, šiemet vasario 2 d. Chicagoje buvo susirinkę Teismo nariai ir peržiūrėjo bylą. Teismas pripažino, kad 1974 m. išrinktoji valdyba yra teisėta ir buvusioji valdyba turi jai perduoti visą turta, bylas ir pinigus. Teismo pirmininkas yra Ed. Korzonas, o teisėjai - Tomas Remeikis, Antanas Santaras ir Aleksandras Vakselis. Ciceriečiai dabar laukia, kas bus toliau, nes senosios valdybos elgesys buvo šukėlęs daug bereikalingo erzelio.

Jonas Pateckas iš Marquette Parko, užsimokėdamas dviejų metų Vienybės prenumeratą, pridėjo \$6 auką. Jis pažymėjo, jog "Vienybė" objektyviau rašytų apie dabartinę Lietuvą, turėtų dar daugiau iškelti jos laimėjimų visose srityse.

Raminta Pemkutė kovo ir balandžio mėnesiais laimėjo pirmąsias vietas už savo darbą "Hydroponics - soilless culture" penkiose mokyklose vykusiame mokslinio tyrimo parodoje. Balandžio 8. Raminta pirmą vietą piano varžybose, kuriose dalyvavo 19 mokyklų mokiniai.

Chicagos ALTo konferencija įvyko balandžio 13 d., aptarė pereinamųjų metų veiklą, dabartinius rūpesčius ir išrinko naują valdybą. Srovių susitarimu į naują valdybą išrinkti: K. Oksas pirmininkais; T. Kuzienė, M. Pranevičius, J. Beliūnas ir R. Šarka, išdininku - V. Šoliūnas, finansų sekr. - A. Švitra, prot. sekr. - St. Mankus, izdo globėjais - O. Kremeris, C. Austin, J. Pakalka ir J. Evans.

Vienybė, 1975 m. balandžio 18 d.

LIETUVIŲ FONDO SUVAŽIAVIMAS

Balandžio 12 d. Chicagoje Jaunimo Centre įvyko metinis Lietuvių Fondo suvažiavimas. Dalyvavo 150 narių ir keliolika svečių, spaudos atstovų. Suvažiavimą atidarė Tarybos pirm. dr. J. Valaitis. Prezidiumą sudarė dr. G. Balukas, V. Kutkus iš Detroito, P. Turuta iš Grand Rapids. Sekretoriavo A. Rūgytė, P. Stončius ir S. Rauckinas.

Dr. J. Valaitis supažindino su Lietuvių Fondo Tarybos sąstatu, su valdyba ir komisijomis. Pranešė, kad akcijų birža Amerikoje gerėja ir reiki tikėtis iš fondo nupirktų akcijų daugiau pelno. Praėjusieji metai fondui buvę geri, sutelkta rekordinė \$147,547 suma, į fondą įstojes rekordinis skaičius naujų narių - 498.

Dr. A. Razma, LF Valdybos pirmininkas, paminėjo, kad fonde dirba: A. Reklaitis, vicepirm. ir reikalų vedėjas J. Kručėnas, vicepirm. K. A. Gervilas - sekretorius, K. Barzdukas - išdininkas, P. Želvys - finansų sekretorius ir V. Butėnas - informacijos vedėjas.

Fondas pasiekė \$1,043,317 sumą. Būstinėje dirba keturi tarnautojai. Jų atlyginimui išleista \$8,580. Į valdybos darbą įsijungė M. Remienė ir St. Baras, surengė kelis parengimus. Fondo vakarai buvo ir Cleveland, Ohio, Kenosha, Grand Rapids ir Los Angeles, Cal. Administracinių išlaidų virš 20 tūkstančių dol., o ateinančiais metais numatoma jų turėti \$23,000.

Reikalų vedėjas A. Reklaitis priminė, kad LF turi 3904 narius. Po 12 metų pasiektas tikslas - surinktas milijonas.

Fondas nuo kūrimosi pradžios turėjęs 49 palikimų bylas, 20 bylų davė fondui virš \$45,000. Siūlė išleisti fondo narių vardyną, paskelbė medalių platinimo vaisius.

Fondo narių tarpe 18% gydytojai, 2% dvasiškiečiai, 22% - mirę. Visi kiti sudaro 49%.

Kitose šalyse Lietuvių Fondo narių yra: Australijoje - 27 su \$7,000 įnašų, Kolumbijoje - 15 su \$3,000.

V. Vokietijoje - 13, Kanadoje - 9, Anglijoje - 4, Prancūzijoje - 1, Italijoje - 3, Sveicarijoje - 2. Iš viso kitose šalyse gyvena 82 fondo nariai, sudėję virš \$21,000.

Fondo 1974 m. pelnas buvo mažesnis už pereinčius metus. Nuostolių turėjimą patvirtino ir amerikiečių akcijų firmos atstovas T. Bosler. Paaikšino, kad sausio 1 d., jei fondas būtų pardavęs visas turimas akcijas, tai būtų turėjęs \$266,202 nuostolių nors kai kurios akcijos, kaip naftos bendrovių: Atlantic Richfield, Exxon ar dujų, kaip Northern Nat. Gas. Co. rodė tuo metu pelną. Pastaruoju metu biržoje padėtis pagerėjusi.

P. Kilius paaikšino, kad akcijos liko tik apie \$400,000 kapitalo, kada anksčiau akcijose buvo investuota iki \$800,000.

BOSTON, MASS.

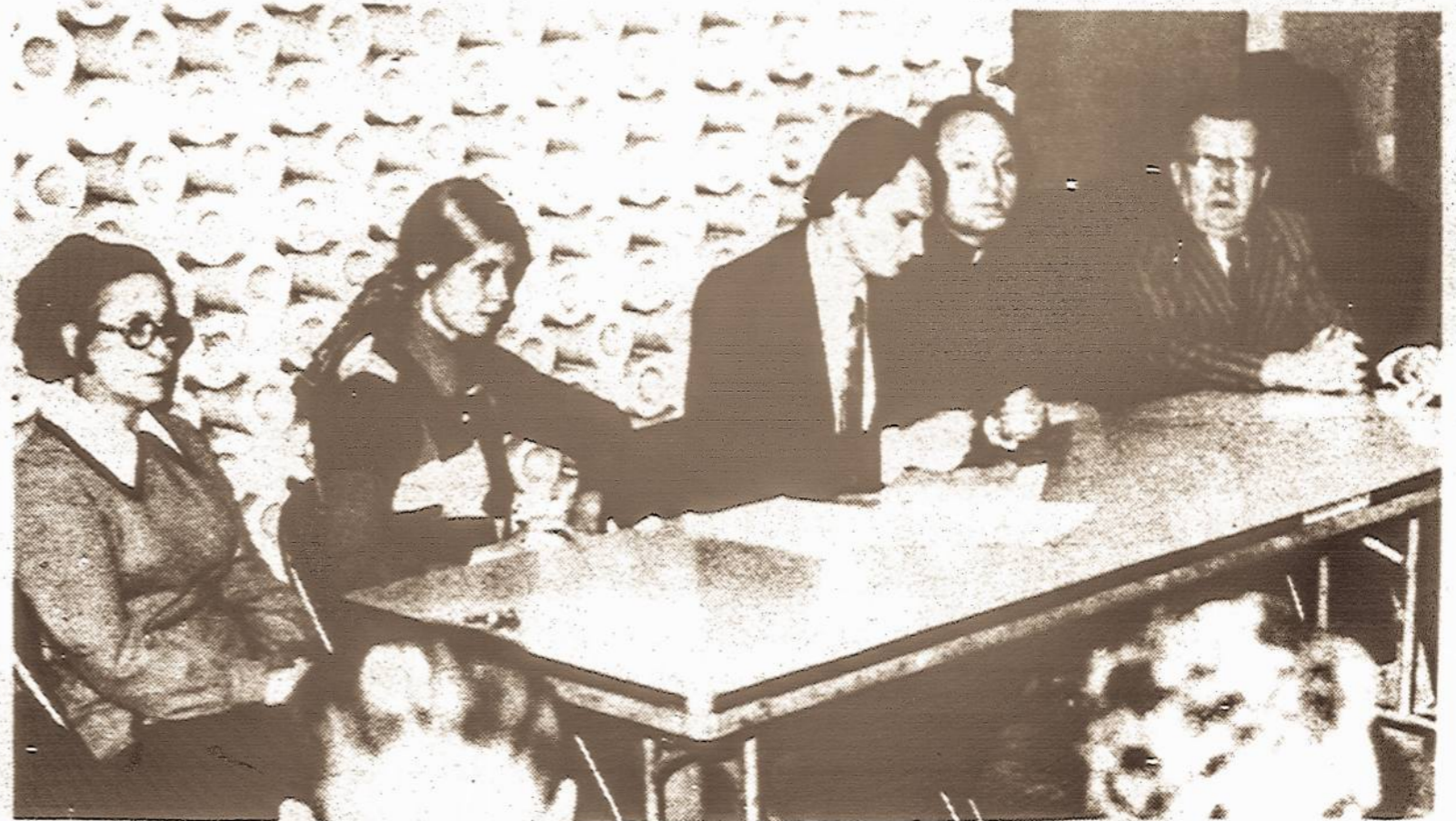
VASYLIŪNŲ PAVASARINIS KONCERTAS GEG. 4

Sekmadienį, gegužės 4 dieną Mažoj Jordan Hall salėje įvyks Izidorius ir Vytenio Vasyliūnų koncertas. Šį kartą bus didelė naujiena. Vietoj įprasto Vasyliūnų dueto, bus trio. Pereitais metais kompozitorius Julius Gaidelis parašė fortepijoninį trio, bene pirmą už Lietuvos ribų. Lietuvoje, berods, tik Stasys Vainiūnas tėra parašęs trio. Tad ir visą programą reikėjo priderinti prie šio veikalo. Celistė Joyce Irons, pedagogė iš tos pačios mokyklos, kur dirba Izidorius Vasyliūnas, būtent, Community Music Center Of Boston, pakviesta dalyvauti šioje programoje. Salią Juliaus Gaidelio stambaus dramatinio veikalo bus atlikta Mozarto trio C dur ir Mendelssohno trio D moll. Laukiama šiuo koncertu visuomenės didelio susidomėjimo.

Tarptautiniame pianistų konkurse Paryžiuje dalyvaus ir lietuviai - Maskvos konservatorijos aspirantas P. Stravinskis.

Skautės židinetės Clevelande surengė moterų parodą "Kartą pavasarį". Modeliuoja iš k. i. d.: V. Žiedonienė, D. Dundorienė, S. Kazėnaitė, J. Vareikaitė, D. Orentaitė ir J. Smieckienė. Vl. Bacevičiaus nuotrauka

Iš Clevelando lietuvių pasitarimo Baltijos valstybių reikalais. Prezidume iš k. i. d.: J. Bakūnienė, I. Bubkienė, A. Rukšėnas, kun. G. Kijauskas ir J. Malskis. Vl. Bacevičiaus nuotrauka

MARGUČIŲ BALIUS HARTFORDE

Ir šiemet Hartfordo Našlių Ratelis L.A.P. klubo salėje, balandžio 6 d. surengė Velykų Margučių balių, kuris praėjo labai gražiai. Pietūs buvo skanūs - dviejų mėsiškų patiekalų, kugelio bei prieskonių.

Valgius pagamino: Ona Jusnienė, Ona Zalis, Katarina Kasmanienė ir Ona Kalsen.

Po valgių buvo ir kava su skaniais

tortais. Įdomiausia, kad prie kavos buvo gautas iš Lietuvos raguolis (Baumkuchen), kurį gavo Katarina Degutienė nuo savo dukters Onos Alinskienės, gyv. Garliavoje. Raguolį apibūdino Judita Kazlauskienė, kuri į šį balių buvo atvykusi iš New Haven, Conn. Siam raguoliui, sako, buvo sunaudota 300 kiaušinių trynių, ir Lietuvoje kaštavęs 50 rublių.

Pirmininkė Ona Žilinskienė padėkojo svečiams už atsilankymą, šeiminkėms už darbą ir K. Degutienei už paaukotą raguolį, ir paprašė šių eilučių autorių tarti žodį. Kalbėtojas apibūdino Našlių Ratelio veiklą, kuri reiškesi jų póbūvių surengimu, kaip Kalėdų vakarienė ir šis Velykų Margučių balius bei išvykomis: į New Londono paplūdimį, į Putnamo seselių Kultūros šventę ir kitur. Be to, kalbėtojas visų vardu padėkojo pirmininkei už gražų būrelio vadovavimą, valdybai už gerą tvarkymąsi ir šeiminkėms už skanių valgių paruošimą.

Pobūvyje buvo ir muzika, tad mėgėjai turėjo progos pamiklinti kojas ir pamankštinti sąnarius.

Ratelio valdybą dabar sudaro: Ona Žilinskienė-pirmininkė, Katarina Kasmanienė-vicepirmininkė, Ona Jusnienė-sekretorė ir Konstancija Milerienė-išdininkė.

Jonas Bernotas

Chicago's Jaunimo Centro ansamblis New Yorko scenoje balandžio 5 d. "Laisvės žiburio" parengime. Ansambliui vadovauja muzikas Faustas Strolia. Salomėjos Narkėliūnaitės nuotrauka

Vienybė, 1975 m. balandžio 18 d.

RUSIŠKOJE IR LIETUVIŠKOJE MARIJAMPOLĖS GIMNAZIJOJE

[IŠ V. LISAUSKO PRISIMINIMŲ]

Kuriam sūduviečiui nebus gerai žinomas vardas Starapolės, Senapilės, Marijampolės, arba dabartinio Kapsuko, centro Sūduvos, iki 1863 metų buvusios Lenkijos karalijos dalimi? Nuo 1808 metų jis buvo apskrities miestu, kurio žymių svečių tarpe buvo prancūzų karalius Liudvikas XVIII, taipgi imperatorius Napoleonas Bounoparte.

Pradėjęs sparčiau augti nuo 1829 metų, kada buvo nutiestas plentas į Vokietijos pasienį, miestas dar toli prieš spaudos atgavimą buvo įvairios veiklos mazgas su įvairiomis apskrities miestui būdingomis įstaigomis, su nuo 1758 metų ten išikūrusiais vienuoliais marijonais, su gausiomis mokyklomis ir anksti pradėjusiu reikštis slaptu tautiniu sąjūdžiu, pagimdžiusiu slaptus ratelius ir organizacijas dėl lietuviškų teisių kovoti, draudžiamai literatūrai platinti ir slaptiems chorams bei vaidinimams ruošti. O spaudą atgavus, jis tapo kultūrinio ir ekonominiu Sūduvos centru su sava spauda, teatru, kooperatyvais, naujai ikurtomis ūkiškoms ir švietimo draugijomis, meno bei socialinėmis institucijomis ir gausiomis mokslo įstaigomis, jų tarpe dviem gimnazijomis - valstybine berniukų ir privatiška-mergaičių, - taipgi katalikišką mergaičių progimnaziją. Marijampolė buvo lietuviškojo renesanso lopšiu Sūduvoje.

Rusiška gimnazija ir jos vaidmuo

Rusiškoji valstybinė berniukų gimnazija Marijampolėje buvo įsteigta 1867 m. lietuviškam jaunimui rusinti, vietoje nuo 1840 m. ten buvusios ir lietuviškam atžalynui lenkinti tarnavusios lenkiškos keturklasės. Įkurta maskoliams siekiant atitraukti lietuvišką jaunimą nuo lenkų ir katalikybės ir padaryti jį pravoslavišku, atseit, lietuvišką jaunimą žaloti nemažiau svetima dvasia ir idėjomis. Tačiau ilgai šioji gimnazija tapo svarbiu lietuvišku židiniu, išauklėjusiu daug lietuvių tautos atgimimo vadų ir veikėjų, jų tarpe Petrą Arminą-Ališą, Juozą Bagdoną, Joną Basanavičių, Joną Bulotą, Kazį Grinių, Joną Jablonskį, Petrą Kriauciūną, Vincą Kudirką, Petrą Leoną, Joną Mačį-Kėkštą, Praną Mašiotę, Joną Staugaitį ir kitus, kurie vėliau suvaidino didelį vaidmenį Nepriklausomos Lietuvos atstatyme ir gyvenime.

Per šią gimnaziją taipgi praėjo beveik visi Seinų seminarijoje mokęsi lietuviai kunigai, kai kurie jų laikui bėgant įvairiai pasižymėję, kaip arkivyskupas Jonas Matulevičius, vyskupas Vincas Borisevičius, Pranas Bučys ir Justinas Staugaitis, kunigai Motiejus Gustaitis, Pranas Kuraitis, Vincas Mykolaitis-Putinas, Petras Jonas Totoraitis, Domas Žilinskas ir eilė kitų. Nors Marijampolės gimnazijoje arti 80 procentų mokinių būvo ūkininkų vaikai, joje lietuvių kalbą buvo leista dėstyti tik kaip neprivalomą dalyką du kartu savaitėje po dienos pamokų, o lietuviškai kalbėti gimnazijoje valdžios patvarkymu buvo uždrausta.

Tačiau rusintojai jau po neilgo laiko pamatė, kad jų viltys nepasitvirtina, jog gimnazija numatyto tikslo neatsiekianti, o auginanti jiems priešinga elementą. Tada gimnazijoje buvo naikinamos lygiagretės klasės, sunkinamas įstojimas, griežtinant egzaminus, imamas represijų prieš lietuvių mokytojus, juos atleidinėjant. Dėl to gimnazijos mokinių skaičius perpus sumažėjo ir vienu tarpu tesiekė tris šimtus. 1885 m. direktoriaus Solovjevičiaus buvo siūlyta gimnaziją ir visai likviduoti, vienok vyresnybė tam nepritarė. Pats faktas, kad gimnazijoje buvo dėstoma lietuvių kalba ir kad į gimnaziją vėliau gražintieji lietuviai mokytojai vis dažniau kreipėsi į mokinius lietuviškai, stiprino jaunuolių tautinį susipratimą. Gimęs lietuviškasis sąjūdis buvo sunkiai sulaikomas, kada Prūsijoje spausdintos lietuviškos knygos ir laikraščiai plito moksleivių tarpe, o ir jie patys buvo pasirodę su slaptu lietuvišku laikraštuku, berods, "Moksleivių Draugu" vardu, ir išsikovojo, kad gimnazijos kapelionas kunigas Miknevičius sakytu bažnyčioje pamokslus lietuviškai.

Dar 1903 m. pabaigoje buvo įvestas katalikų tikybos dėstymas lietuvių kalba. O po 1904-1905 m. kraštą sukrėtusių politinių įvykių maskoliai turėjo daryti daugiau nuolaidų. 1904 m. pavasarį buvo leista spausdinti knygas ir kitokius raštus lietuvišku raidynu. Rusai jau buvo įsitikinę, jog lietuviškos spaudos kontrabanda iš užsienio nenugalima ir cūrai kenksminga. 1905 m. nuolaidos vėl palietė gimnaziją betarpiškai, kada dėl naujų įvykių ramumas joje sutriko. Rimčiai gražinti buvo panaikintas draudimas vartoti gimnazijoje lietuvių kalbą ir buvo įsteigtas moksleivių tėvų komitetas bei sudarytas mokyklinis komitetas, kuriame tėvų komitetas norėjo turėti savo atstovą. Apie gimnazijos likvidavimą dabar ir kalbos nebuvo. Ir, kai mokslo siekiančių skaičius vis augo, nuo 1908 m. vėl buvo laikinai atgaivintos lygiagretės klasės. Lietuviybės srovė šioje mokslo įstaigoje toliau stiprėjo, o dėl to prie jos daugiau pritaro ir tų lenkujančių, kurių šeimos iki tol laikė save gente lituani, natione poloni. Nedaug padėjo nei buvusio liguisto gimnazijos direktoriaus Valkovskio pakeitimas kitu griežtu rusu Benedikto-
vu, kuris stengėsi drausmę sugriežtinti.

Nuo moksleivių berniukų Marijampolėje neatsiliko ir dviejų vidurinio mokslo mokyklų lietuviškos-gimnazistės, kurių skaičius 1914 m. siekė jau

arti 150 nepaisant to, kad ūkininkai iš seno nematė didesnės prasmės savo dukras į aukštesnį mokslą leisti.

Po spaudos atgavimo gimnazijų moksleiviai lietuviai bendromis jėgomis surengė mieste didelį ir gerai pasisekusį viešą vakarą su vaidinimu ir lietuviškomis dainomis. Šitokie įvykiai iš savo pusės padėjo lietuviškumui Marijampolėje stiprėti lenkiškos įtakos likučių sąskaiton. Pav., bažnyčioje per pamaldą pradėta giedoti lietuviškai. Nesulaikomai vyko lietuviybės plitimas, kurį Maironis nemariai pavaizdavo žodžiais "Nebeužtvenksi upės bėgimo, norint sau eitų ir pamažu".

Aš rusiškoje gimnazijoje

Į tokią Marijampolės gimnaziją šių eilučių autoriui teko įstoti 1910 m. Nors priruoštam į antrą klasę, dėl vietos stokos buvo leista egzaminus laikyti į pirmąją. Įstojamuosius egzaminus lengvai išlaikęs ir moksleivių bendrabutyje apgyvendintas, pradėjau susipažinti su aplinka ir dairytis draugų. Pradžioje viskas buvo nauja, neįprasta, įdomu. Atsirado ir "draugų" išdykėlių, nuo kurių nukentėti tekdavo. Tai tie, kurie, savo fizišką persvarą rodydami provokuodavo imtynes ir taip sudarinėjo pažintis su silpnesniaisiais, kad juos galėtų skriausti. Neblogai besimokydamas, kasmet kopiau į sekančią klasę, geriau pažindamas tvarką, draugus ir mokytojus.

Iš pat pradžių vistik stebino mane gimnazijos draudimas mokiniams vakarais rodytis gatvėje po nustatytos valandos. Tokiu draudžiamu laiku mokytojai tikrino mokinius bendrabučiuose bei juos gaudė miesto gatvėse, o prasižengusius bausdavo. Neva gerų intencijų priedanga mokinius tuo būdu daugiau prie namų pririšti, kad jie geriau parengtų pamokas, faktinai buvo mokinių laisvės varžymas, jų pašalinės veiklos tramdymas. Ypač savaitgaliais mokiniai dėl įvairių priežasčių rizikuodavo užtrukti mieste ilgiau, negu buvo leidžiama, ir grįždavo į namus draudžiamuoju laiku. Pasitaikydavo, kad mokytojams persekiojant, tekdavo ir per daržų tvorą šokinėti, kad neatpažintas namus pasiektum.

Taipgi man abejonės kėlė gimnazijoje praktikuota priemonė - baudimas visos klasės, kada prasižengėlis nebūdavo išaiškintas.

Ne visada šioji priemonė buvo sėkminga, o atsitikdavo, jog tokiu atveju klasės mokiniai turėdavo progos bendru susitarimu mėginti prieš tai bent simboliškai protestuoti. Atmenu, kai 1914 metų pavasarį po vienos tokios bausmės skyrimo, ketvirtokai žasele išėjome didžiosios pertraukos metu iš gimnazijos, apsiaustus su pastatytomis apikaklėmis vilkėdami (diena buvo nešalta ir saulėta) ir, šaligatviu prieš gimnaziją tokioje rikiuotėje pora kartą praėję, tyliai grįžome ta pat tvarka į pamoką, nesivėluodami. Iš šalies žiūrint, galėjo atrodyti trumpu ir nekaltu būrelio mokinių pasivaikščiojimu. Bet nebuvo nepastebėtas ir tinkamai įvertintas šis įvykis tikrųjų jo kaltininkų. Pasivaikščiojimo dalyviai buvo atskirai šaukti ir tardyti, o mokytojų taryba po to nutarė kiekvienam jų mokslo metų ketvirčio pabaigoje sumažinti elgesio pažymį, be to, iškviešti kaip kurtų demonstravusių tėvus atvykti pas direktorių, kurio jie buvo išpėti tinkamai paveikti savo vaikus, arba, tam pasikartojus, jie bus pašalinti.

Lietuviai mokytojai

Po eilės anksčiau buvusių lietuvių mokytojų, tokių, kaip Petras Arminas-Ališas, Juozas Jasiulaitis, Vincas Staniškis, dabar lietuvių ir lotynų kalbas dėstė Petras Kriauciūnas ir tikyba - Kunigas Motiejus Gustaitis. Šiedu tautiniai idealistai buvo netik prityrę pedagogai, bet ir tautinio atgimimo asmenybės, jaunimą gyvu žodžiu veikusios.

Kun. Motiejus Gustaitis buvo didelis eruditas ir reikėsi kaip poetas-rašytojas. Jis, besimokydamas Marijampolės gimnazijoje, susipažino su lietuvių tautinio bei kultūrinio atgimimo srove ir su ja sutapo visiems laikams. Daug įtakos jam, kaip ir kitiems jaunuoliams, turėjo tada, ypač patriotinėmis dainomis, švietėjas ir chorvedis Tomas Žičkus.

1904 m. tapęs gimnazijos kapelionu, kun. Gustaitis leido moksleiviams naudotis jo privatišku knygynu, kuriame buvo daug lietuviškų laikraščių iš užsienio. Šitokius laikraščius gimnazistai visus perskaitydavo. Kai tikybos pamokos buvo privalomos ir vyko bent du kartu savaitėje, kapelionui sąlygos su mokiniais bendrauti buvo palankios ir jam nebuvo sunku lietuviybei pasitarnauti. Jo žodis buvo svarus kaip klasės auklėtojo, o jis toleravo įvairias mokinių pažiūras. Būdamas vienodai ramaus būdo ir didelio takto, jis su mokiniais gebėjo suartėti ir įtaigojo juose dvasios aristokratui deramą pagarbą.

Petras Kriauciūnas buvo didelis lietuviybės mylėtojas ir skelbėjas, lietuvių kultūros aiškintojas. Jis, be to, buvo klasikinių kalbų žinovas. Jono Jablonskio žodžiais, nebuvo Suvalkų žemėje didesnio lietuvių ir žymesnio žmogaus už Petrą Kriauciūną. Šisai mūsų tautietis dar 1871 m. per gimnaziją Marijampolėje baigusius išleistuves padeklamavo eilėraščių lietuviškai, o 1881 m. pradėjęs mokytojauti, gimnazijos bibliotekoje vėliau įsteigė kelių šimtų lietuviškų knygų skyrių. Stambaus sudėjimo ir ilga barzda buvo betgi malonaus būdo ir mokinių gerbiamas. Nebuvo mokykloje gimnazisto lietuvių, kuris nebūtų lankęs jo dėstytas lietuvių kalbos pamokas. Nepriklausomoje Lietuvoje buvo priskaitoma virš 100 žymių asmenų-veikėjų ir darbuotojų, buvusių jo mokinių.

Kiti mokytojai

Iš kitų buvusių gimnazijoje mokytojų mano atmintyje ryškiau išliko lenkas Turskis, gamtamokslis ir lenkų kalbos dėstytojas, Jezerskaja -

Vienybė, 1975 m. balandžio 18 d.

prancūzų kalbos mokytoja ir Zemlianskaja-Sokolova - vokiečių kalbos mokytoja. Jie visi išskirtini daugiau dėl jų asmeniškų savybių.

Pirmasis buvo gero būdo minkštaširdis žmogus. Jis dėstomam dalykui buvo atsidėjęs ir jį žinojo, o susitaręs su mokiniais surengdavo įdomias iškilas į gamtą. Bėda ta, kad jis buvo alkoholikas, be šeimos, o mažiėji klasėje mokėjo jį išvesti iš kantrybės, triukšmaudami ar išdykaudami, paleisdami žirni per tutelę į jo stalą. Pasitaikydavo, kad ir vietoje pašaukto pamokos neparuošusio mokinio išeidavo atsakinėti kitas, nes jis mokinių iš pavardžių nepažindavo. Atsitikdavo, kad, smarkiai iširdęs ir mokinių suvaldyti nepajėgdamas, jis išbėgdavo iš klasės, dienyną ant savo stalo palikdamas mokinių valiai. Mokiniai nevengdavo iš jo ir pertraukų metu pasityčioti; koridoriuje vaikščiojantį apspitę, prisegdavo jo frako skvėrną nugaroje virš peties, patys juoku po to netverdami, kol kuris kitas mokytojas pasipainiodavo. Nepaisant to, mokytojas Turskis gimnazijoje buvo vyresnybės toleruojamas politiniais sumetimais. Vieną dieną jis pasimirė.

Mokytoja Jezerskaja buvo netekėjusi, prancuzaitės tipo. Nedidelio ūgio ir trumpų žingsnių, ji išdykėlius drausdavo spiegiančiu savo balsu. Kartą per mėnesį ji į gimnaziją kelias dienas neateidavo. Ir, jeigu tada iškrisdavo iš anksto jos mums skirtas rašto darbas, mokiniai džiaugdavosi, nes ji nebuvo atlaidi už klaidas. Mokiniais ji buvo teisinga, bet buvo pravardžiuojama. Su tuo jai per eilę metų teko apsiprasti.

Vokiečių kalbos mokytoja buvo slaviško tipo, išdidi ir griežta moteris, lietuviams palanki. Buvo našlė ir turėjo du sūnus, su kurių jaunesniuolu buvau vienklasius. Mažiėji apie šią mokytoją pikta gauda skleidė, būk, jos vyras buvo šulinyje prigrirdytas. Ji su mokiniais stengėsi būti korektiška, nebuvo priekabi. Savo autoritetą mažino, favorizuodama su manim klasėje buvusį jos kaimyno gydytojo sūnų, aplenkdamą už jį kitus mokinius, stipresnius vokiečių kalboje. Negalėjo tada ateiti man į galvą, kad su šia mokytoja po trylikos metų man dar teks piktai susidurti.

Mokslo sąlygos gimnazijoje

Gimnazijos mokytojų didžiūma buvo tipiški rusų valdininkai. Jie buvo tikri savo srities žinovai ir patyrę pedagogai. Kai reikalavimai iš mokinių buvo dideli, mokiniai čia įgydavo didesnę išsimokslinimą ir geresnį bendrą išlavimą negu kitur. Mokslo sąlygos čia buvo aukščiau pastatytas.

Be griežtos drausmės, iš dalies galbėjo ir kitos auklėjimo ir pramoginės priemonės, kaip, pvz., nemaža gimnazijos biblioteka, atskiras moksleivių knygynas (abiejų vedėju buvo mokytojas Petras Kriaučiūnas), geras fizikos kabinetas, mokinių choras ir orkestras, iškilmingi švenčių minėjimai su kviestais svečiais, abiturientų išleistuvių ir gimnazijų bendri metiniai baliai su šokiais.

Mokytojai vertino mokinių žinojimą ne tik pagal pamokų parengimą, bet ir pagal jų platesnį žinojimą-apsiskaitymą. Reikalaudami iš mokinių sau priklausiančios pagarbos, jie patys mokiniams buvo santūrūs, juos slaptai šnipinėjo ir bausdavo, švelnumo nerodydami.

Mokinių fizinis lavinimas ėjo atskiru mokslo dalyku, o patys moksleiviai praktikavo sportą, pagal savo pasirinkimą. Jų sveikatingumo priežiūrai gimnazija samdė nuolatinį gydytoją. Buvo žiurima švaros ir tvarkos, o klasėse ir koridoriuose oras petraukų metu buvo patyrinamas deodorantu švirkštimu, kas anais laikais buvo naujiena.

Tokios buvo sąlygos Marijampolės gimnazijoje iki I Pas. karo. 1914 m. rudenį mokslas dėl karo veiksnių nebuvo pradėtas. Gimnazija vėl pradėjo darbą 1915 m. pradžioje. Po mėnesio ji darbą visai nutraukė ir buvo skubiai evakuota į Jaroslavlį - Rusijos gilumoje, kur, karui baigiantis tapo likviduota. Tik maža dalis Marijampolėje buvusių mokinių buvo ją nusekė. Tarp kitų, ten buvo išvykęs ir mokytojas Petras Kriaučiūnas, kuris 1916 m. ten pasimirė.

Marijampolėje gimnazijos veikimui nutrūkus, didžioji mokinių dalis spietėsi apie į Vilnių evakuotą Vilkaiviškio gimnaziją, iš kur jie tu pat metų rudenį buvo nugabenti į moksleiviams karo pabėgėliams naujai įsteigtą Martyno M. Yčo vardo gimnaziją Voroneže, Rusijos pietuose. Išėjęs Marijampolėje keturias gimnazijos klases, šių atsiminimų autorius tęsė gimnazijos mokslą kaip karo pabėgėlis Rusijoje ir iš ten, karui baigiantis, grįžo į Lietuvą 7 klases baigęs. Vėl kartą prisiejo mokslą nutraukti jo nebaigus.

Vėl Marijampolėn

Nepriklausomybę atgavusiomis tėvynėn iš Rusijos sugrįžus, nebuvo kada galvoti apie gimnazijos kurso baigimą. Laisvės priešai buvo čia pat. Užtat, tėviškėje kiek apšilus, reikėjo skubiai stoti savanoriu į organizuojamą Lietuvos kariuomenę ir joje ištarnauti puspenktų metų. Tuo tarpu Marijampolėje 1920 m. buvo įkurta lietuviška gimnazija, pavadinta Rygiškių Jono vardu (kalbininko Jono Jablonskio slapyvardis). Joje mokytojavo tik vienas buvusių rusiškos gimnazijos pedagogų - vokiečių kalbos mokytoja Zemlianskaja-Sokolova. Būdamas kariu, su ja Marijampolėje kartą atsitiktinai mačiausi. Buvo ji tada jau mažiau išdidi, negu anksčiau, ir kalbėjo lietuviškai su akcentu. Šitas pasimatymas su ja buvo trumpas, kai iš jos patyriau, jog jos vyresnysis sūnus tada buvo lenkų kariuomenėje.

Iš kariuomenės išėjęs atsargon aukštajam mokslui eiti, išvykau į Vokietiją į komercijos institutą, kur buvau priimtas, užskaičius man turėtą tos srities praktiką. Studijas ten baigęs, išvykau žinių pagilinti į universitetą kitame krašte, kur, mokslus baigiant, prireikė gimnazijos brandos atestato, kad Vienybė, 1975 m. balandžio 18 d.

būčiau prileistas prie baigminių egzaminų. Vėl, nedvejodamas ir laiko negaišdamas, apsisprendžiau laikyti gimnazijos kurso egzaminus valstybinėje Marijampolės Rygiškių Jono gimnazijoje. Čia buvau pradėjęs gimnazijos mokslą, čia norėjau jį ir baigti. Ne be to, kad šiai mokslo įstaigai ir kai kurių sentimentų turėjau: ji vadinosi vardu mano buvusio garbaus mokytojo, lietuvių bendrinės kalbos kūrėjo, o jos vyresniųjų klasių mokiniai, 1919 m. mokslą nutraukdami, stėjo savanoriais į Lietuvos kariuomenę, kada kraštui tokia pagalba buvo begaliniai reikalinga.

Egzaminai su nuotykiu

Pasirinkęs programą su sustiprinta matematika ir per kelis mėnesius laiko pakartojęs gimnazijos kursą, 1927 m. pavasarį pradėjau egzaminus eksternu. Buvo tikrai malonu ir įspūdinga trumpam sugrįžti į kadaise ketverius metus lankytą mokslo įstaigą. Praeitie prisiminimams gaivinant, egzaminų pradžia vyko sklandžiai, kol atėjo raštiškas vokiečių kalbos egzaminas. Tą dieną mane apspito susirūpinę gimnazijos abiturientai. Jie skundėsi mokytojos griežtumu ir prašė mane jiems kaip nors pagelbėti, nes ne vienam jų šis egzaminas atrodė beviltišku.

Juos atjaučiau, bet, drausmę suprasdamas, abejoju, kas daryti. Galop sentimentas paėmė viršų - nusistačiau jiems padėti, jeigu galėsiu.

Vokiečių kalbą gerai žinodamas, savo rašto darbą greit užbaigiau ir neišnaudoto laiko daug turėjau. Kaip vėliau paaiškėjo, mano rašto darbas buvo be klaidų ir atitinkamai įvertintas. Atrodė, ir mano nedidelė pagalba kitiems buvo praėjusi nepastebėta, nors, kiek ji buvo vertinga, neteko po to sužinoti.

Tačiau mokytoja buvo kitos nuomonės - ji buvo mane įtarusi savo dvyleki per egzaminą prikišus. Šios savimeilės moters pyktis galėjo ribotis tik kerštu, ji galėjo man sutrukdyti brandos atestatą gauti. Reikalas buvo rimtas. Sukirtusi, bet nepaklūpdžiūsi manęs per vokiečių kalbos žodinį egzaminą, ji kitur ieškojo talkos savo sumanymui įvykdyti. Ir tikrai: buvau suderotas per Prancūzų kalbos egzaminus. Laimei, tuoj išsiaiškinau, jog laikantiems egzaminus iš sustiprintos matematikos, nauju Švietimo Ministerijos potvarkiu, nereikėjo egzaminų iš dviejų svetimų kalbų. Prancūzų kalbos egzaminai, kaip nebuvo man privalomi, buvo tada anuliuoti, ir po to nebuvo man kliūčių brandos atestatą gauti. Taip ir baigėsi mano ryšys su gimnazija Marijampolėje ir tokia buvo intrigos pabaiga su toje gimnazijoje niekad man gero nelinkėjusia mokytoja.

Mūsų Dainius toliau posmavo: "Nebsulaikysi naujo kilimo, nors jį pasveikint tau ir baugu". Tasai tautinių aspiracijų kilimas mūsų žmonėse buvo įmanomas tik dėka prasidėjusio entuziastingo plitimo bendros apšvietos, su kuria anas kartu žengė. Sūduva - tai dar ne visa Lietuva, tai tik Lietuvos kampelis. 18 šimtmečio pradžioje šiame kampelyje kelis metus trukęs maras buvo išnaikines du trečdaliu jo gyventojų, bet jis ir vėl buvo kolonizuotas pakraščiu žmonėmis ir jame vėl gyveno apie 35,000 lietuvių. Daugis Sūduvos vaikų galėjo pasireikšti tautiniu mastu, igiję mokslo žinių ir tapę susipratusiai šviesuoliais Marijampolės gimnaziją eidami.

Atgautos nepriklausomybės laikotarpyje įvairių sričių vadovai ir darbuotojai kaip Akeliai, Alkevičiai, Ambroziejai, Andriūšiai, Arnastauskai, Avizieniai, Bendoravičiai-Bendoriai, Brundzos, Čeplai, Dailydės, Dėdelės, Endziulaičiai, Gurevičiai-Girėnai, Gustaičiai, Jasiukaičiai, Jesulaičiai, Ješmantai, Juodišiai, Karveliai, Kasakaičiai, Krikščiūnai, Lišauskai, Liūdžiai, Matulevičiai, Matulaičiai, Matulioniai, Mykolaičiai, Micutos, Montvilai, Natkevičiai, Pautieniai, Penčylos, Petrauskai, Petrušauskai-Petronys, Sidaravičiai, Starkai, Šalčiai, Valaičiai, Vitkauskai, Žemaičiai, Žilinskai ir daug kitų - vis tai buvę Marijampolės gimnazijos auklėtiniai.

Minios lietuviško jaunimo ėjo į ją, mokslo ir šviesos siekdami ir iš jos išėjo beveik be išimties kietais ir ištvermingais lietuviškos pareigos stulpaizuolais.

Šioji gimnazija buvo tikrai svarbus lietuviškas židinys, davęs gausų būrį stiprių asmenybių, atsidėjusių ir pasiaukojančių dirbusių dėl krašto žmonių tautiško-kultūrinio atbudimo, dėl jų gerovės ir dėl jų krašto laisvės.

Danutė Pomerancaitė smuikuoja Moterų Klubo Atvelykio popietėj. Su ja koncertavo ir jos vyras Juri Mazurkevičius. S. Narkėliūnaitės nuotr.

THE ENGLISH VIENYBĖ

MIKALOJUS KONSTANTINAS ČIURLIONIS

ANTANAS VENCLOVA

Music permeates all the artistic work of Čiurlionis. It is expressed in diverse consonances and is felt both in the sombre and the clear moods of his pictures, in the endless changes of musical colours of his palette. Take a look at his "Let There be Light", a cycle of several paintings. First we see the primordial and sombre power of chaos that reminds one of the sounds of a harsh yet muffled melody; gradually from the chaos, in splashes of light, planets and suns rise, and over the boundless ocean newly born stars sing their song. Fantastic plants of light green and reddish hues, slowly envelope the planet in a symphony of life and joy. In sketches for the unfinished pictures of that cycle we see hordes of antediluvian beasts charging forward, and flocks of birds in the sky. Whatever canvas we turn to, be it the "Sonata of the Pyramids", with its images and beauty of a civilisation long since perished, or the "Sonata of the Stars" and "Rex", both of them the fruit of the artist's absorption in astronomy and his fantastic visions, or his "Fairy-Tale of Kings", "The Offering", "Paradise", "The Altar", and "Signs of the Zodiac" filled with wonderful lyricism, in all of them we find the musical element expressed with great sensitivity and penetration, in various shades, subtle, infinitely rich and colourful in its consonances and moods.

The great humanitarian and connoisseur of art Romain Rolland expressed his attitude towards the paintings of Čiurlionis and their musicality in the following moving words:

"It is difficult to put into words how moved I am by this truly magic art which has enriched not only painting but has broadened our horizons in the sphere of polyphony and musical rhythm. How fruitful would be the development of such inspired art in the painting of wide expanses and monumental frescoes. This is a new spiritual continent, the Christopher Columbus of which is Čiurlionis."

Čiurlionis does not belong to the artists who in the usual realist manner depict ordinary scenes from life. Only a few of his pictures are landscapes in the direct meaning of the word; they include "Raigrodas", "The Crosses of Žemaitija" and "The Graveyard in Žemaitija". If one is to regard the apex of realism in the Lithuanian literature the writings of Donelaitis and Žemaitė who with striking talent depicted Lithuanian nature and life, and described their times so profoundly and in a language so rich and powerful that their works will live on and on, then Čiurlionis with his unique artistic manner represents another trend in our national art - that of romanticism, dreams, and fantasy. Maxim Gorky, who always held in great esteem the masters of Russian realistic art and their work, not only did not reject the romanticism of Čiurlionis but on the contrary, praised the fantastic and musical in his work:

"Yes, sir, ordinary life, genre and the rest - that's all fine," he used to say, "but where is the dream? The dream, the fantasy, where are they? I'm asking you. Why do we have no Čiurlionises? His art is musical painting!"

Elaborating this thought further Maxim Gorky insisted that realistic art should not reject that which the work of Čiurlionis had in such abundance: romanticism, plasticity, rhythm and musicality. In his opinion there is another positive aspect in the work of Čiurlionis. His work impels the viewer to think, it is alien to that superficial and trivial depicting of reality that gives no food for thought. "Well, now," Gorky used to say, "is there no place at all for romanticism in realism? Would that mean that plasticity, rhythm, musicality and the like are not needed in realistic painting? I like Čiurlionis for the simple reason that he makes me think - as a writer!"

Many Lithuanian art critics regarded the work of Čiurlionis as 'incomprehensible'. True enough, for the viewers who were accustomed to elementary realism or even naturalism, Čiurlionis seemed 'difficult', 'incomprehensible' and 'mystical'. Meanwhile Gorky, as one can see from his words already quoted, with his keen powers of observation, understood and acclaimed the special character of the work of Čiurlionis the painter, which consists in that his pictures are not, as they may appear to some, mere combinations of colourful daubs and fantastic figures splashed on to the canvas without aim or meaning, but that there is usually an underlying idea, a thought or a symbol through which the artist, employing paint as his medium, attempts to solve problems pertaining to the universe, nature, or human life. True, it is done in the unique manner characteristic only of Čiurlionis, and the idea of the artist, the meaning of his work, is not perceived at once. In general, to look for a clearly expressed theme and content in a primitively naturalistic sense in the works of Čiurlionis is undoubtedly as futile a task as to search for them in the musical compositions of Beethoven and Chopin or in the melody of a folk-song. It would be just as naive to expect to find it in the music of M. K. Čiurlionis. It is notable that the work of this artist of genius which our pseudo-intelligentsia could not 'understand' for such a long time, was often understood at once

Allegory of the Sonata "Chaos."

M. ČIURLIONIS.

by ordinary folk. This is vividly described by the wife of Čiurlionis in her reminiscences. She relates how at an exhibition of Čiurlionis's paintings among the visitors who came to see it was a peasant. When the artist Tadas Daugirdas who saw him wanted to explain one of the pictures to him the peasant said: "Thank you, it isn't necessary, this I can understand without any explanation. It is a fairy-tale. Can't you see, the people are climbing the mountain in search of a miracle, they think that beyond the mountain there lives a princess, and that the strongest, the most handsome, and the cleverest man will win her hand in marriage. They have climbed the mountain but, alas, no princess - just a poor naked child. In a moment it will pluck a dandelion and burst into tears".

When Tadas Daugirdas told Čiurlionis about this, "the artist", writes his wife, "was moved to tears and was quite overcome with emotion when he retold me the story, stressing how happy he was that he had not made a mistake, that his art was finding a straight path to the hearts of the people from whom he himself had sprung".

Bay State Lithuanian Community Concerned Over State Department Covert Moves

Bill Anderson in his Chicago Tribune editorial of March 15th confirmed previous unofficial disclosures that the U. S. State Department is taking measures to recognize the incorporation of the Baltic States into the Soviet Union.

The Soviet Union occupied and forcibly incorporated Estonia, Latvia and Lithuania on August 3, 1940. The United States has never recognized this illegal annexation and has consistently adhered to a policy of non-recognition of the incorporation.

According to the Anderson article, Secretary of State Henry Kissinger and the U. S. Security

Council is considering the recognition of Soviet sovereignty over the three Baltic Republics as a move in conformity with the current policy of detente with the USSR. According to Bill Anderson, the decision to recognize annexation may be made this summer during the European Security Conference. The State Department even attempted to block the visit of a Baltic delegation with President Gerald Ford in February. Voice of America broadcasts in Estonian, Latvian and Lithuanian were prohibited to carry any mention of the Balts meeting with President Ford.

Continued on page 9

Vienybe, April 18, 1975

About the Era of Lithuanian Boarding Houses

ALGIRDAS BUDRECKIS

The Lithuanian American journalist and sometime humorist Stasys Michelsonas provides us with a picture of the era of the Lithuanian boarding house. The following is an excerpt from his history, *Lietuvių Išeivija Amerikoje*.

In the life of our immigrants in America one can discern several particular periods, which manifested themselves in particular movements, actions or habits. These periods can be properly called eras, to wit: the era of the saloon, "The Sliūpas-Follower Era", the speech-making era, the book-smugglers era, the "moonshine" era and others.

One wishes to express oneself a trifle more about the "burdingierius" or boarder's era, which lasted about 30 years until it disappeared. In Lithuania the word "burdingierius" (boarder) is an unknown term, yet in our immigrant ranks it signifies a

BAY STATE LITHUANIANS

Continued from page 8

Reacting to this disclosure, the Lithuanian American Council, a national civic organization, called an emergency press conference in Chicago, Ill. on March 17, and informed the Lithuanian-American media about the State Department's covert moves.

Leaders of the Lithuanian American community in Massachusetts, numbering well over 100,000, also showed concern. The Lithuanian American Council of Boston called a special meeting on March 22 at the South Boston Lithuanian Citizens' Association Auditorium in South Boston to review these developments and map out a plan of action. Representatives of the major Lithuanian-American civic and cultural organizations of the greater Boston area were in attendance.

Mr. Stasys Lušys, the Council's President, gave an in-depth report on developments. The meeting decided to authorize Stasys Lušys, Vice-President Alexander Chaplik and Secretary Andrius Keturakis to coordinate a letter-writing campaign by Massachusetts Lithuanians. This campaign will urge the President and the Massachusetts Senators and Congressmen to continue to support the policy of non-recognition of Lithuania's incorporation into the Soviet Union. The Lithuanian American Council of Boston also urges the Massachusetts Lithuanian Community to write to their Congressmen to vote favorably on Rep. Edward Derwinski's (R.-Ill.) House Concurrent Resolution 165. Resolution 165 would direct the U. S. Delegation to the European Security Conference to reject all proposals to recognize the Soviet annexation of Estonia, Latvia and Lithuania.

Vienybe, April 18, 1975

very popular man. It is a translation of the English word "boarder", which means a person who rents a room with a landlord and in addition receives meals. The room and provisions in English are called the "board", whence comes the Lithuanian word "burdas".

"Burdas" and "burdingieriai" appeared among us as a result of the circumstances of the times. At the time, men were almost the only persons arriving from Lithuania to these shores. Some had left their women in the fatherland, others were bachelors. It was very difficult for them to find quarters in America, for not knowing the language, it was neigh impossible to find shelter with non-Lithuanians. Therefore, several men would get together, rent cheap quarters and do everything themselves - prepare the meals, and even wash the clothing by themselves.

Later, when married men began to pull up stakes from Lithuania with their womenfolk and re-settle as families, the single men sought shelter with them as their "burdingieriai". Thus began the era of boarders.

According to my recollection, the "burdingieriai" in Boston would pay the landlady a dollar a week. The boarder would receive in return a room, coffee, and, in addition, his clothes would be washed. The landlady would prepare his meals for him on the condition that he would purchase the provisions from the grocer himself. Later the cost of the "burdas" rose to \$1.25, but in return the house guest would receive "sriuba" or soup as well.

In the mining districts of Pennsylvania the "viengungiai" or bachelors would pay the landlady a bit more - \$2.00 and \$2.50 per week. This might have been so because the coalminers would return from work with sodden clothes which the landlady had to wash. Furthermore, it was the custom in Pennsylvania for the landlady to give all sorts of extras with the meals.

The landladies would purchase provisions for their boarders "on the credit books". The Lithuanian storekeeper would give each "burdingierius" a booklet which the landlady would bring with her when she went to purchase food for him. During the week the storekeeper would enter in the credit booklet how much the "burdingierius" would consume, and at the end of the week would come around to collect the money. And the "bur-

THE LITHUANIAN CONNECTION

VYTAUTAS SIRVYDAS

Almost 900 delegates participated in the International Slavic Conference at Banff in Canada, Sept. 3-8, among them three Lithuanians from United States and Canada, but none of the eleven invited from USSR. The conference was a success and a second one is being planned for 1980 in Germany. A permanent International Committee for Soviet and East European Studies (which include Lithuania) was formed to stimulate international exchange of information.

The Soviet Government "apsi-kiaulino", as the Lithuanians would say, at this Conference. The invitations were issued to eleven scholars whose professional qualifications were internationally known and who would have been valuable participants. The Soviets, however, sent instead persons quite different from the group originally invited.

Leonas Sabaliūnas of Eastern Michigan University was promoted to professor of political science and was granted a winter semester leave to do research on Marxist

dingierius" ordinarily would pay, though there would be instances when indebted boarders would run away.

There were families which maintained 6 to 8 boarders, even more. The landlords would cram in as many beds as possible in the rooms. Often two men would sleep in a single bed. When the factories or mines ran two shifts then there would not even be time to air out the beds: at night the day-workers would lie down, while during the day the night-workers would plop down.

Although the landlords had some income from the boarders, life was hard for the womenfolk. It was oft black labor. The women would go to sleep the latest and would be the first to rise. They would have to get up early enough to prepare lunch-pails for the laborers as well as hearty breakfasts. The menfolk would come home from work at night - each one requiring the preparing of an individual evening meal. Each meal was prepared individually, and each boarder ate separately. If an error were committed, the "burdingieriai" would shout: "Cia ne mano! Mano turėjo būti šolderis, o tu man duodi balionę!" (That is, This here is not mine! My meal should be the shoulder, not the baloney!).

Almost every boarder would have a bottle of whiskey to drink with his meal. Because of this whiskey, the landlady oft had problems. If not one, then the other boarder would imagine that his bonka or bottle contained less than he had left from the previous night. At other times he would complain

politics in Tsarist Lithuania.

Thomas Remeikis, head of the Department of Political Science, St. Joseph's Calumet College, East Chicago, Indiana, conducted a fourth conference on Baltic Studies at the University of Illinois Chicago Circle.

The Midwest Slavic Conference will be held at the Cleveland State University, May 1-3, 1975. Of interest to Lithuanians might be a session on "The Russian Provisional Government and Non-Russian Nationalities", chaired by Lubomyr Wynar, of Kent State University.

A third Conference on Baltic Studies will be held in Stockholm, Sweden, on June 6-9, 1975. Columbia University is planning a fifth Conference on Baltic Studies in New York, May 20-23-1976. Both conferences have the cooperation of the Association for the Advancement of Baltic Studies.

Students interested in translation of plays from the Baltic languages into English are eligible for

Continued on page 10

that his whiskey was deluted with water.

Moreover, the landlady would oft be accused of buying her own provisions from the store and having the bill entered in the boarder's credit book.

To listen to such complaints and accusations was painful to the landlady. The accusations were painful, the work hard, the hardship great, and all of this was without end.

Therefore it is not surprising that the housewife would at times abandon her family and run away. The husband would return from work and not find his wife. Ordinarily one of the "burdingieriai" would also disappear simultaneously.

Often the husband would run away, leaving his woman with small children and "boarders".

If one were to turn the pages of the Lithuanian newspapers of the era, one would find many "pajieškojimai" or searches. Via the ethnic press the husbands would seek their runaway wives, whereas the women would plead that their runaway husbands would reconsider.

Such were the times of the "burdingieriai".

But in time the situation began to change. More offspring appeared among the married couples, thus excluding living space for the boarders. The bachelors or "viengungiai" began to write away for wives from Lithuania. In the end, the Great War broke out, severing contacts with Lithuania. No more bachelors arrived from the old country. And thus the era of the Lithuanian boarding house in America came to an end.

RECITAL HALL
OF NEW ENGLAND CONSERVATORY OF MUSIC
 30 Gainsboro Street, Boston, Massachusetts
 SUNDAY, MAY 4, 1975, 4:00 p. m.

TRIO RECITAL

IZIDORIUS VASYLIŪNAS * violin
JOYCE IRONS * cello
VYTENIS M. VASYLIŪNAS * piano

PROGRAM

Wolfgang Amadeus Mozart 1756-1791 Trio IV in C major (K. V. 548). Allegro; Andante cantabile; Allegro.

Julius Gaidelis b. 1909 Trio 1974 (First performance) Andante. Allegro. Andante (Tempo I); Lento assai; Allegro. Lento. Allegro.

Felix Mendelssohn-Bartholdy 1807-1847 Trio I in D minor Opus 49. Molto allegro ad agitato; Andante con moto tranquillo; Scherzo. Leggero. e vivace; Finale. Allegro assai appassionato.

About Julius Gaidelis, Composer

Julius Gaidelis was born in Grikiškiai, Lithuania, and now resides in Holbrook, Mass. He studied with Juozas Gruodis at the Conservatory in Kaunas, Lithuania, and later with Carl McKinley and J. F. Cooke at the New England Conservatory in Boston. His works include six symphonies, a violin concerto; symphonic poems "Šatrijos raganų karnavalas" (Carnival of the Witches of Šatrija), "Gedimino sapnas arba Vilniaus legenda" (The Dream of Gediminas or The Legend of Vilnius), "Aliarmas" (Air Raid), "Jūratė ir Kastytis" (Jūratė and Kastytis); Symphonic sketches "Baldžių turgus" (Pigeon Market), "Prie Karo Muziejaus" (By the War Museum); Lietuviški šokiai" (Lithuanian Dances); two operas "Dana" - libretto Stasys Santvėras, "Lakštutės meilė" (Love of Nightingale) - libretto Anatolijus Kairys, a ballet "Čičinskas", an oratorio "Giesmė apie Gediminą" (Song about Gediminas) cantatas "Lietuva" (Lithuania), "Demonas" (The Demon); four string quartets, a trio for violin, clarinet, and horn (winner of the 1959 Brookline Library Music Association prize), a trio for violin,

clarinet, and bassoon, a trio for soprano, violin, and piano, a sonata for two violins and piano, a sonata for piano, two sonatas for violin and piano; smaller compositions for piano, violin and piano; compositions for voice and piano and for chorus.

The Lithuanian Connection

Continued from page 9.

fellowships at the Southern Illinois University. In charge is Dr. Alfreds Straumanis, Dept. of Theatre, Southern Illinois University, Carbondale, Ill. 62901. The project has obtained a \$19,000 grant from the U. S. Government under the Ethnic Heritage Studies Program Act.

Lithuania, it is expected, will be covered in Vol. I of a planned 3-volume study "Population change in Russia and the USSR, 1897-1970", planned by the Program of Soviet Nationality Problems at the Columbia University, New York. The volume will be prepared by Robert Lewis, Richard Rowland, and Ralph S. Clem.

Alfred Senn, Professor Emeritus of the University of Pennsylvania, donated his library to the University of Wisconsin. It is especially valuable in volumes on Lithuanian literature and history. Professor Senn also donated his papers containing important documents concerning Lithuanian and Swiss emigration to the United States. The library consists of nearly 5,000 volumes.

The Ethnic Heritage Studies Act passed by Congress has funded \$2,375,000 for ethnic programs that will take place between July 1, 1974 and June 30, 1975. However, it is not known yet which one Lithuanian program will be approved from among three or four that have been submitted. The outlook, however, does not look too bright.

SILVER BELL BAKING CO.

A. Radziūnas, savininkas

Mūsų specialybė lietuviška duona, pyragai vedybiniams ir kitokiems pokyliams.

Tel. 779-5156

43-04 JUNCTION BLVD., CORONA, QUEENS, N. Y. 11368

HAVEN REALTY

TRAVEL AGENCY • MUTUAL FUNDS • INSURANCE

Perkant ar parduodant namus, išnuomojant butus, igyjant apdraudus, federalinių ir valstybių [Income Tax] užpildymu, pirkimui piniginių perlaidų [Money Orders] ir įvairiausiais kitais reikalais, — kreipkitės į

JOSEPH ANDRUŠIS

87-09 Jamaica Ave., Woodhaven, NY 11421

Bilietai parduodami visomis susisiekimo priemonėmis į visas pasaulio vietas

Telef. VI 7-4477 Atidara kasdien nuo 9 v. r. iki 9 v. v

Namų pirkimo, pardavimo, apdraudus ir visais reikalais kreipkitės į

John Orman Agency

REAL ESTATE & INSURANCE

PILDOMI MIESTO, VALSTYBĖS IR FEDERALINĖS VALDŽIOS MOKESČIŲ PAREIŠKIMAI.

Geriausias patarnavimas

110-04 JAMAICA AVE., RICHMOND HILL, N. Y.

Telefonas: Virginia 6-1800

WINTER GARDEN TAVERN, INC.

VYT. BELECKAS
Savininkas

SALE VESTUVĖMS IR KITOKIOMS PRAMOGOMS. BE TO, DUODAMI POLAIDOTUVINIAI PIETŪS.

Pirmos rūšies lietuviškas maistas prieinama kaina.

Tel. EVergreen 2-6440

1883 MADISON STREET • BROOKLYN, N. Y. 11227

LIETUVOJE MIRĖ JONAS KAROSAS

Balandžio 3 d., eidamas 64 metus, Vilniuje po sunkios ligos Lietuvoje mirė Žurnalistų sąjungos valdybos pirmininkas, kultūros veikėjas, žurnalo Mokslas ir gyvenimas vyriausiasis redaktorius Jonas Karosas.

Buvo gimęs 1912 m. kovo 20 d. Vilniuje tarnautojų šeimoje, mokėsi Biržų, Šiaulių, Vilniaus gimnazijose. 1932-1934 m. lankė Vilniaus universitetą, tačiau dėl revoliucinės veiklos baigti aukštąjį mokslą jis negalėjo.

Mokydamasis Vilniaus lietuvių gimnazijoje, J. Karosas 1928 m. subūrė komjaunimo kuopelę, buvo jos sekretorius. 1930 m. Vakarų Baltarusijos-Komunistų partijoj vadovavo Lietuvių komunistų būriui, redagavo pagrindinius laikraščius "Valstiečių balsas", "Barikada", "Bedievis".

Už revoliucinę veiklą J. Karosas 1932 ir 1934 metais buvo kalinamas. Išėjęs iš kalėjimo, jis vėl tęsė revoliucinę veiklą, redagavo Vilniaus krašto literatū ir dailininkų leidinius.

1940-1941 m. redagavo laikraštį Pravda Vilenska, vėliau dienraštį Vilniaus balsas.

Tarnavo Raudonosios Armijos 16-ojoje Lietuviškojoje divizijoje.

Dirbo Maskvoje Lietuvos Valstybinės leidyklos redaktorium. Nuo 1944 m. rudens buvo paskirtas Tiesos redaktoriaus pavaduotoju. Kartu jis mokėsi ir 1949 m. baigė teisės mokslus Vilniaus Valstybiniame universitete.

1955 m. buvo žurn. Komunistas vyriausiuoju redaktorium. Nuo 1961 m. jis dirbo žurnalo Mokslas ir gyvenimas vyriausiuoju redaktorium ir daugelį metų vadovavo Vilniaus Valstybinio V. Kapsuko universiteto Žurnalistikos katedrai.

1957 m. J. Karosas buvo Lietuvos Žurnalistų sąjungos organizacinio biuro pirmininku, o nuo 1959 m. renkamas Žurnalistų sąjungos valdybos nariu ir sekretoriumi. Jis parašė atsiminimų knygą apie revoliucinį judėjimą Kalba Vilniaus akmenys.

MIRĖ KURMYTĖ-MONKEVIČIENĖ

1975 m. balandžio 4 d. po sunkios ligos mirė Kauno dramos teatro aktorė, Lietuvos nusipelnusi artistė Bronė Kurmytė-Monkevičienė.

Gimusi 1913 m. rugpjūčio 15 d. Peterburge, darbininko šeimoje, 1918-aisiais būsima aktorė grįžo į Lietuvą. Jos mokymu ir auklėjimu rūpinosi sesuo Kauno dramos teatro artistė Ona Kurmytė. Bronė mokėsi suaugusitū gimnazijoje, lankė baleto studiją. 1933 m. baigusi Kauno Valstybės teatro valdybos studiją, pradėjo dirbti šiame teatre. Vaidino A. Olekos-Žilinsko, B. Duguviečio, R. Juknevičiaus, M. Čechovo, J. Monkevičiaus ir kitų režisierių pastatymuose.

Per 35 kūrybinio darbo metus B. Kurmytė-Monkevičienė sukūrė daugiau kaip 250 vaidmenų. Jos valdyba pasižymėjo sceninio vaizdo tiesa, meistriškumu.

Už kūrybinius pasiekimus ir vi-

suomeninę veiklą B. Kurmytė-Monkevičienė buvo apdovanota medaliais. Juozas Laucius

NAUJA LIETUVIŲ TARYBINĖ ENCIKLOPEDIJA

Baigtas rengti ir K. Poželos spaustuvėje pradėtas rinkti naujos "Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos" pirmasis tomas. Tai universalus informacinis leidinys apie Tarybų Lietuvos ekonominį ir kultūrinį gyvenimą, naujausius mokslo laimėjimus, lietuvių tautos istoriją, jos ryšius su kitomis tautomis. Enciklopedijoje bus galima rasti daug žinių apie žymiuosius Lietuvos valstybės ir visuomenės veikėjus, mokslininkus, kultūros ir meno atstovus.

Visi knygynai jau priima "Lietuviškosios tarybinės enciklopedijos" prenumeratą.

Kviečiame visus dalyvauti tradiciniame

Moterų Vienybės Pavasario Baliuje

gegužės-May 3, šeštadienį, 7:30 v. v. Kultūros Židinys, 361 Highland Blvd., Brooklyn, N. Y.

• Svečiai vaišinami Vyt. Belecko sūta vakariene • Šokių kontestas • Turtinga loterija • Smagiai pasišoksime, grojant Gutauskų orkestrui

Bilietų kaina — \$12.50

Vietas prašom užsisakyti iš anksto pas visas Moterų Vienybės nares arba skambinant tel. E. Andriūšienei — VI 7-4477 ir A. Petrash — VI 9-9354.

Isigykite bilietus, nes prie durų jie nebus parduodami.

Vienybė, 1975 m. balandžio 18 d.

Buvusi Sibiro tremtinė Eleonora Jočepienė [balta suknele] viename New Yorko lietuvių parengimu su savo draugėmis, red. J. Valaičiu ir demokratu veikėju Marcelinu.

ĮVAIRIOMS PROGOMS GĖLIŲ GAUSITE

ALICE'S FLOWER SHOP

107-04 JAMAICA AVENUE, RICHMOND HILL, N. Y.

Maloniai kviečiame kaimynystėje gyvenančius tautiečius atsilankyti arba paskambinti telefonu 846-5454. Vakare 835-4149.

ČIA RASITE NUOŠIRDŲ LIETUVIŠKĄ PATARNAVIMĄ.

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI

Funeral Directors

Juozas Kavaliauskas

LICENSED PENNSYLVANIA AND NEW JERSEY

1601 S. SECOND STREET

PHILADELPHIA, PA.

Telefonas: DEwey 4-5136

Charles J. Roman Funeral Home

WILLIAM H. BEARD, SUPERVISER

1113 MT. VERNON ST., PHILADELPHIA, PA.

Telefonas: POplar 5-4110

M. P. Ballas Funeral Home

ALB. BALTRŪNAS-BALTON

660 GRAND ST., BROOKLYN, N. Y. 11211

NOTARY PUBLIC

Tel. STagg 2-5043

Joseph Garszva

UNDERTAKER AND EMBALMER

JOSEPH J. GARSZVA, Jr.

231 BEDFORD AVE., BROOKLYN, N. Y. 11211

Telefonas: EVergreen 8-9770

ŠIE LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI IŠNUOMOJA AUTOMOBILIUS ĮVAIRIEMS REIKALAMS

VIENYBĖ

Maironio lituanistinė mokykla, kuri šiemet mini 25 metų sukaktį, ligi šiol yra išleidusi 20 laidų su 256 abiturientais. Ši mokykla pradėjo veikti Apreiškimo par. mokyklos patalpose, Brooklyne kur išsilaikė apie 20 metų. Prieš kelis metus ji išsikėlė į Richmond Hill ir ten dirba amerikiečių katalikų mokyklos patalpose. Iš 8 skyrių mokykla yra perėjusi į 10 skyrių sistemą, 2 aukštesniąją mokyklą. Sukakties proga balandžio 26 d. Kultūros židinyje įvyksta minėjimas-balius. Vakare dalyvaus daug tos mokyklos auklėtinių.

Liet. Bendruomenės I-oji apylinkė gegužės 4 d. 12 val. Apreiškimo par. salėje rengia motinų pagerbimą. Programoje dalyvauja "Satrijos" šokėjai. Bus parodėlė ir literatūrinė dalis.

Gen. Mikas Reklaitis, iš Chicagos, balandžio 27 d. skaitys paskaitą apie gen. Povilą Plechavičių. Paren gimą rengia New Yorko ramovėnai. Minėjimas vyksta Kultūros židinio mažojoje salėje. Pradžia 4 val. p. p.

Lietuvių Katalikų Religinė Šalpa, anksčiau gaudavusi pinigų savo veiklai remti iš JAV vyskupų, dabar sako, kad tie šaltiniai nutrūkę ir pradeda rinkti aukas iš lietuvių. Šalpos centras yra Maspeth.

Paulius Jurkus vadovaus Liet. Bendruomenės Woodhaveno valdybos rengiamoms diskusijoms, kurių metu bus bandoma apibūdinti lietuvių tapatybę. Svarstybos vyks Kultūros židinyje balandžio 25 d. 7 val. vak.

Po koncerto, kuriame Chicagos Jaunimo Centro ansamblis parodė savo meną, apatinėje Kultūros židinio salėje su jo dirigentu Faustu Strolia [viduryje su dukrele ant rankų] susitiko trys dainininkės: Juzė Augaitytė, Genė Antanaitytė-Ugianskienė ir Irena Stankūnaitė-Silva. Kairėje stovi newyorkietis dirigento brolis muzikas Vyt. Strolia ir visuomenės veikėjas Simas Kontrimas.

Moterų Vienybės tradicinis pavasario balius šiemet įvyksta gegužės 3 d. Kultūros židinyje. Pradžia 7:30 val. bilietai prie durų nebus parduodami - juos reikia įsigyti iš anksto pas visas Moterų Vienybės nares arba skambinant telefonu E. Andriūšienei VI 7-4477 ar Onai Petrašienei VI 9-6354. Bus Vyt. Belecko parengta šilta vakarienė ir turtinga loterija. Šokiams gros Gutauskų orkestras.

Kazys Motūzas demonstravo ateitinių gydytojų korporacijos Gajos gautą aktualų filmą apie pirmąją pagalbą Kultūros židinio mažojoje salėje. Rengėjai publiką kvietė dalyvauti, įėjimas buvo nemokamas, bet žiūrėtojų buvo nedaug.

Vitas Gerulaitis, iš Howard Beach, N. Y. teniso nauja žvaigždė, kuris yra pavadintas "Lietuvišku Liūtu", laimėjo turnyrą St. Louis, Missouri, ir \$12,000, nugalėdamas Roscoe Tanner. Jis nuostabiai žaidė ir už grakšumą. Dabar jam teks žaisti turnyre Denver, Colorado.

Lietuvos Vyčių 62-asis metinis suvažiavimas šiais metais įvyks New Yorke, Taft viešbučio patalpose, nuo rugpiūčio-(August) 21-os iki 24-os. Vyčių garbės medalis šiais metais atiteks buvusiam kongresmanui Robert Hanrahan.

Kultūros židinyje Brooklyne, N. Y., kovo 22-23 d. d. įvyko skulptoriaus Petro Vaškio keramikos darbų paroda. Jo kūrybos analizę pateikė dail. A. Kašubienė. Dail. P. Vaškys dėsto keramiką ir komercinę dailę Philadelphia, Pa. meno kolegijoje, yra tų skyrių vadovas.

Praėjo audringi priėmimai, sveikinimai, gėlės... Dabar Genė Kudirkienė jau gali laisviau atsikvėpti ir papasakoti, kaip jai patinka Amerikoje. Su ja apie tai kalbasi red. Jonas Valaitis.

Moterų Klubo Atvelykio papietėje buvo svečių ir iš toliau: stač čia du iš Connecticut valstijos J. Čurkienė ir dr. P. Vileišis su newyorkiete E. Andriūšiene [d.]

S. Narkėliūnaitės nuotraukos

Am. Liet. Tautinės Sandaros New Yorko Kuopos metinis susirinkimas buvo balandžio 4 Audėnų bute. Be organizacinių klausimų svarbiausia kalbėta, kad visiems kuo skubiausiai reikia imtis akcijos dėl Valstybės departamento pastangų įteisinti Baltijos kraštų okupaciją. Tuo reikalu nurodyta Sandaros atstovam Am. Liet. Taryboj, kad jie reikalautų sušaukti specialų Alto posėdį. Visi raginami rašyti laiškus, siųsti telegramas senatoriam, kongresmanam, kad jie pasipriešintų tokiam Valstybės departamento nusištamymui. Kuopos valdyba palikta ta pati: pirm. Albertas Ošlapas, vicepirm. kun. P. Dagys, sekretorius Pranas Dulevičius, išdininkas Vacys Steponis.

Žurnalistas Vladas Būtėnas baigė rašyti knygą "Pennsylvanijos angliakasių Lietuva 1874-1974 m.", kurią daugiau kaip tūkstančiu nuotraukų iliustruos fotografijos menininkas kun. A. Kezys, SJ. Ją apipavidalins dail. A. Kurauskas. Leidinį planuojama įjungti į Lietuvių Foto Enciklopedijos seriją.

Vienybė, 1975 m. balandžio 18 d.